

- Q.3 Write Short notes. (Any Two) 06**
- a) 7 Cs of Communication
 - b) Dos and Don'ts of Interview
 - c) Components of Communication Process
 - d) Role of Body Language in Communication
- Q.4 Write the detail Answer. (Any One) 12**
- a) Explain the steps in preparing for an interview with examples.
- OR**
- b) Discuss the key techniques for success in group discussions.

Seat No.	

Set	P

**बी.ए. (Media and Mass Communication) (AEDP) (सत्र - I) (नवीन)
(NEP CBCS) परीक्षा: मार्च / एप्रिल - २०२६
VES-Constitution of India/ Indian Constitution and Democracy
(ICD-101)**

वार, दिनांक : सोमवार, २०-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ०९:०० ते १०:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०६
- १) भारताच्या संविधानाला कोणत्या तारखेला लागू करण्यात आले?

अ) १५ ऑगस्ट १९४७	ब) २६ जानेवारी १९५०
क) २ ऑक्टोबर १९४९	ड) २६ नोव्हेंबर १९४९
 - २) भारताच्या संविधानाचा कोणता कलम समानतेचा हक्क गॅरंटी करतो?

अ) कलम १४	ब) कलम १९
क) कलम २१	ड) कलम ३२
 - ३) संविधानाच्या कोणत्या भागात राज्य धोरणाचे मार्गदर्शक तत्त्वे आहेत?

अ) भाग II	ब) भाग III
क) भाग IV	ड) भाग V
 - ४) राज्याचा मुख्यमंत्री कोण नेमतो?

अ) राष्ट्रपती	ब) राज्यपाल
क) पंतप्रधान	ड) अध्यक्ष
 - ५) लोकसभा कशाने चालवली जाते?

अ) राष्ट्रपती	ब) उपराष्ट्रपती
क) अध्यक्ष	ड) पंतप्रधान
 - ६) ७३ वी सुधारणा कायदा संबंधित आहे.

अ) शहरी स्थानिक प्रशासन	ब) पंचायत राज प्रणाली
क) मुलभूत हक्क	ड) आणीबाणीच्या अधिकार

- प्र.२ लघु उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) ०६
- अ) भारतीय संविधानाची तीन प्रमुख वैशिष्ट्ये सांगा.
ब) उद्देशिकेचे महत्त्व काय आहे?
क) मूलभूत कर्तव्यांवर लघुनोट लिहा.
ड) भारताच्या निवडणूक आयोगाची रचना काय आहे?
- प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) ०६
- अ) सर्वोच्च न्यायालयाची कार्ये
ब) राज्य विधीमंडळाची रचना
क) राज्य धोरणाचे मार्गदर्शक तत्त्वे महत्त्व
ड) आणीबाणीचे प्रकार
- प्र.४ खालील प्रश्नांची विस्तृत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) भारताचे राष्ट्रपती आणि पंतप्रधान यांच्या अधिकार व कार्यांवर सविस्तर चर्चा करा.
ब) भारतीय संविधानातील दुरुस्ती प्रक्रियेसोबत त्याच्या मर्यादांवर स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

**B.A. (Media and Mass Communication) (AEDP) (Semester - I) (New)
(NEP CBCS) Examination: March/April – 2026
VES-Constitution of India/ Indian Constitution and Democracy
(ICD-101)**

Day & Date: Monday, 20-04-2026
Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 06

- 1) When did the Constitution of India come into effect?

a) 15th August 1947	b) 26th January 1950
c) 2nd October 1949	d) 26th November 1949

- 2) Which Article of the Indian Constitution guarantees the Right to Equality?

a) Article 14	b) Article 19
c) Article 21	d) Article 32

- 3) Which part of the Constitution contains Directive Principles of State Policy?

a) Part II	b) Part III
c) Part IV	d) Part V

- 4) Who appoints the Chief Minister of a State?

a) President	b) Governor
c) Prime Minister	d) Speaker

- 5) Who presides over the Lok Sabha?

a) President	b) Vice President
c) Speaker	d) Prime Minister

- 6) The 73rd Amendment Act relates to _____.

a) Urban Local Government	b) Panchayati Raj System
c) Fundamental Rights	d) Emergency Powers

Q.2 Write short answers. (Any Two) 06

- a) Mention any three salient features of the Indian Constitution.
- b) What is the significance of the Preamble?
- c) Write a short note on Fundamental Duties.
- d) State the composition of the Election Commission of India.

- Q.3 Write short notes. (Any Two) 06**
- a) Functions of the Supreme Court
 - b) Composition of State Legislature
 - c) Importance of Directive Principles of State Policy
 - d) Types of Emergencies
- Q.4 Write the detailed answer. (Any One) 12**
- a) Discuss in detail the powers and functions of the Prime Minister of India.
 - b) Explain the procedure for amendment of the Indian Constitution along with its limitations.

Seat No.	

Set	P

**B.A Media and Mass Communication (AEDP) (सत्र - I) (नवीन)
(NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
IKS - Indian Knowledge System/ General IKS
(JMC01106)/(BMM01106)**

वार, दिनांक : बुधवार, २२-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ०९:०० ते १०:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०६
- १) वैदिक साहित्य कोणत्या भाषेत आहे?

अ) हिंदी	ब) संस्कृत
क) पाली	ड) प्राकृत
 - २) भारतीय ज्ञान प्रणालीची कोणती शाखा प्रामुख्याने आरोग्य आणि निरोगीपणावर लक्ष केंद्रित करते?

अ) आयुर्वेद	ब) खगोलशास्त्र
क) अभियांत्रिकी	ड) भाषाशास्त्र
 - ३) खालीलपैकी पारंपरिक ज्ञानाचे उदाहरण कोणते?

अ) कृत्रिम बुद्धिमत्ता	ब) भाषाशास्त्र
क) जैवतंत्रज्ञान	ड) रोबोटिक्स
 - ४) आय. के. एस. च्या तत्त्वज्ञानाचे सर्वोत्तम वर्णन असे केले जाऊ शकते.

अ) भौतिक	ब) यंत्रसामग्री
क) समग्र आणि एकात्मिक	ड) केवळ आर्थिक
 - ५) सुश्रुतसंहिता कोणी लिहिली?

अ) चरक	ब) सुश्रुत
क) धन्वंतरी	ड) कणाद
 - ६) प्राचीन काळातील भारतीय नगररचना सर्वात प्रसिद्ध आहे.

अ) हडप्पा आणि मोहेंजोदारो	ब) दिल्ली आणि मुंबई
क) तक्षशिला आणि नालंदा	ड) वाराणसी आणि अयोध्या

- प्र.२ संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) भारतीय ज्ञान प्रणालीतील खगोलशास्त्राचे महत्त्व अधोरेखित करा.
 ब) आधुनिक आरोग्य पद्धतीमध्ये आयुर्वेदाची भूमिका स्पष्ट करा.
 क) पारंपरिक ज्ञान आणि शाश्वत विकास यांच्यातील संबंधांवर चर्चा करा.
 ड) भारतीय अंक प्रणालीचा जागतिक गणितावर कसा प्रभाव पडला याचे वर्णन करा.
- प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 0६
- अ) IKS चे जागतिक संदर्भातील महत्त्व
 ब) IKS मध्ये विज्ञान, कला आणि अध्यात्म यांचा समन्वय
 क) प्राचीन भारतातील कृषिप्रणाली
 ड) कौटिल्याचे अर्थशास्त्र
- प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) गणित, खगोलशास्त्र आणि वैद्यकशास्त्रातील प्राचीन भारतीय कामगिरी आय. के. एस. ची तत्त्वे कशी प्रतिबिंबित करतात यावर चर्चा करा.
 किंवा
 ब) शाश्वत शेती समजून घेण्यासाठी आणि आचरणात आणण्यासाठी आय. के. एस. चे महत्त्व स्पष्ट करा.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two)**06**

- a) Global relevance of IKS in contemporary times
- b) IKS integrates science, art, and spirituality
- c) Agricultural practices in ancient India
- d) Kautilya's Arthashastra

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One)**12**

- a) Discuss how ancient Indian achievements in mathematics, astronomy, and medicine reflect the principles of IKS.

OR

- b) Elaborate on the importance of IKS in understanding and practicing sustainable agriculture.

Seat No.	

Set P

**B.A. Media and Mass Communication (AEDP) (सत्र – I) (नवीन)
(NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Introduction To Communication and Mass Communication
(JMC01101)/(BMM01101)**

वार, दिनांक : शुक्रवार, २४-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) संवाद प्रक्रियेचे स्वरूप काय आहे?

अ) एक-मार्गी	ब) दोन-मार्गी
क) बहु-मार्गी	ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- २) खालीलपैकी कोणता संवाद मॉडेल आहे?

अ) अॅरिस्टॉटलचे मॉडेल	ब) श्रॅमचे मॉडेल
क) बर्लोचे मॉडेल	ड) वरील सर्व
- ३) संवादात चॅनल म्हणजे काय?

अ) संदेश	ब) पाठवणारा
क) प्रसारण माध्यम	ड) प्रतिक्रिया
- ४) संवादातील शारीरिक अडचण कोणत्या प्रकारची आहे?

अ) भाषिक अडचण	ब) मानसिक अडचण
क) यांत्रिक अडचण	ड) शारीरिक अडचण
- ५) संवादात 'नॉइज' म्हणजे काय?

अ) आवाजाची गोंधळ	ब) संवादातील अडचण
क) संदेशाची स्पष्टता	ड) माहितीचा ओव्हरलोड
- ६) खालीलपैकी कोणती गोष्ट नॉन-वर्बल संवादाचे उदाहरण आहे?

अ) पत्र लिहिणे	ब) बोलणे
क) इशारे	ड) वाचन
- ७) दोन-मार्गी संवाद प्रक्रिया सर्वात प्रभावी ठरते.

अ) सामूहिक संवाद	ब) गट संवाद
क) आत्मसंवाद	ड) परस्पर संवाद

- ८) कोणते सिद्धांत मिडियाने समाजाच्या भल्यासाठी काम करावे आणि समाजिक जबाबदारीचे पालन करावे, असे सांगतो?
 अ) प्राधिकृत सिद्धांत
 ब) स्वातंत्र्यवादी सिद्धांत
 क) सामाजिक जबाबदारी सिद्धांत
 ड) सोविएट सिद्धांत
- ९) माहितीला संदेशात रूपांतरित करण्याची प्रक्रिया काय म्हणतात?
 अ) एन्कोडिंग
 ब) डिकोडिंग
 क) प्रसारण
 ड) प्रतिक्रिया
- १०) संवादाचा कोणता स्तर गटातील लोकांमध्ये माहितीचा आदान-प्रदान करतो?
 अ) आत्मसंवाद
 ब) परस्पर संवाद
 क) गट संवाद
 ड) सामूहिक संवाद
- ११) 'ग्लोबलायझेशन' हा मिडियाशी संबंधित काय आहे?
 अ) स्थानिक सामग्रीत वाढ
 ब) मिडिया उद्योगांचे जागतिक एकत्रीकरण
 क) परकीय मिडिया प्रभावात घट
 ड) मिडिया सामग्रीचे तुकडे होणे
- १२) कोणते संवाद मॉडेल संदेश, पाठवणारा आणि प्राप्तकर्ता यांच्यातील परस्पर क्रियेसाठी प्रसिद्ध आहे?
 अ) शॅनन आणि वेव्हरचे मॉडेल
 ब) लासवेलचे मॉडेल
 क) श्रॅमचे मॉडेल
 ड) बर्लोचे मॉडेल

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) संवादाची परिभाषा करा आणि त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 ब) प्रभावी संवादासाठी कोणकोणत्या अडचणी असू शकतात.
 क) संवादातील 'नॉइज' या संकल्पनेचे संक्षेपात स्पष्टीकरण करा.
 ड) वर्बल आणि नॉन-वर्बल संवादामध्ये काय फरक आहे?
 इ) संवाद प्रक्रियेत प्रतिक्रिया याचे महत्त्व काय आहे?
 ई) आधुनिक समाजात सामूहिक संवादाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे/लघुनिबंध लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) शॅनन आणि वेव्हरच्या संवाद मॉडेलचे स्पष्टीकरण करा.
 ब) प्राधिकृत संवाद सिद्धांतावर लघुनिबंध लिहा.
 क) 'सांस्कृतिक साम्राज्यवाद' या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण करा.
 ड) आजच्या युगात मिडिया संलयन (Media Convergence) चे महत्त्व स्पष्ट करा.

- प्र.४ विस्तृत उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) संवादाचे विविध स्तर (Intrapersonal, Interpersonal, Group, Mass Communication) आणि त्याचे उदाहरणे यावर चर्चा करा.
- ब) श्रम आणि बर्लोच्या संवाद मॉडेलवर विस्तृत स्पष्टीकरण करा.
- प्र.५ विस्तृत उत्तर लिहा. १२
- अ) भारतातील मिडिया उद्योगावर ग्लोबलायझेशनचा प्रभाव चर्चा करा. १९९० नंतर भारतातील सामाजिक-राजकीय, आर्थिक आणि तंत्रज्ञानातील बदलांचा समावेश करा.
- ब) 'मिडिया आणि समाज' या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण करा. पारंपरिक आणि लोकमाध्यमांचा भारतीय समाजातील योगदानावर चर्चा करा.

Seat No.	

Set P

**B.A Media and Mass Communication (AEDP) (सत्र – I) (नवीन)
(NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Introduction To Print Media (JMC01102)/(BMM01102)**

वार, दिनांक : सोमवार, २७-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) मोठ्या प्रमाणात छपाईसाठी कोणती मुद्रण प्रक्रिया अत्यंत योग्य आहे?

अ) डिजिटल प्रिंटिंग	ब) ऑफसेट प्रिंटिंग
क) स्क्रीन प्रिंटिंग	ड) लेटरप्रेस
 - २) विशिष्ट नियतकालिकांचे प्राथमिक प्रेक्षक कोणते असतात?

अ) सामान्य जनता	ब) विशिष्ट स्वारस्य गट
क) दैनिक बातम्या वाचक	ड) सरकारी संस्था
 - ३) मुद्रित माध्यमांच्या कोणत्या कार्यात मतांचा समावेश होतो?

अ) शैक्षणिक	ब) माहितीपूर्ण
क) मनोरंजन	ड) राजकीय
 - ४) शोध पत्रकारितेचा मुख्य केंद्रबिंदू कोणता आहे?

अ) त्वरित अद्ययावत माहिती
ब) करमणुकीला प्रोत्साहन
क) जाहिरातींचे प्रकाशन
ड) सखोल विश्लेषण आणि सत्य उघड करणे
 - ५) मांडणी रचनेत दृश्य पदानुक्रम म्हणजे काय?

अ) महत्त्वावर आधारित दृश्यांची मांडणी
ब) रंगांचा वापर
क) कागदाचा आकार
ड) जाहिरातींचा वापर

- ६) मुद्रित माध्यमांमध्ये मांडणीचे महत्त्व काय आहे?
 अ) खर्च कमी करतो
 ब) मजकूर आणि दृश्यांची योग्य मांडणी सुनिश्चित करतो
 क) छपाईचा वेग सुधारतो
 ड) जाहिरातींवर लक्ष केंद्रित करते
- ७) वृत्तपत्रातील कोणता विभाग वर्गणी प्रणाली हाताळतो?
 अ) संपादकीय
 ब) मुद्रण
 क) प्रसार
 ड) जाहिरात
- ८) छापील माध्यमांमध्ये वैशिष्ट्यपूर्ण लेखांची भूमिका काय आहे?
 अ) ताज्या बातम्या देणे
 ब) कोडी वाचकांचे मनोरंजन करणे
 क) उत्पादनांची जाहिरात करणे
 ड) सखोल विश्लेषण आणि शैक्षणिक सामग्री प्रदान करणे
- ९) मुद्रित माध्यमांचे कोणते स्वरूप सामान्यतः छोट्या, विशिष्ट प्रेक्षकांना लक्ष्य करते?
 अ) टॅब्लॉइड
 ब) नियतकालिके
 क) वृत्तपत्रे
 ड) माहितीपत्रके
- १०) खालीलपैकी कोणता छापील माध्यमांमध्ये नवी ट्रेंड आहे?
 अ) मर्यादित संपादकीय विभाग
 ब) संवर्धित वास्तव वैशिष्ट्यांचे एकत्रीकरण
 क) दृश्यांवर कमी लक्ष केंद्रित करणे
 ड) वाढलेली स्थैतिक मांडणी
- ११) वृत्तपत्राची शीर्षक नोंदणी कोण करते?
 अ) आरएनआय
 ब) डीएव्हीपी
 क) पीआयबी
 ड) आयपीआरडी
- १२) सर्व स्तंभांचा समावेश असलेल्या पृष्ठाच्या शीर्षस्थानी मुख्य मथळा:
 अ) ब्लर्ब
 ब) लीड
 क) बॅनर
 ड) ब्लो-अप

प्र.२ संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) वाचकांना शिक्षित करण्यात वैशिष्ट्यपूर्ण लेखांची भूमिका काय आहे?
 ब) नियतकालिकांमध्ये संवर्धित वास्तवाच्या प्रासंगिकतेवर चर्चा करा.
 क) दृश्य पदानुक्रम आणि मुद्रित माध्यमांमधील त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 ड) वर्तमानपत्रात प्रसार विभागाची रचना आणि भूमिका स्पष्ट करा.
 इ) आधुनिक संप्रेषणात वृत्तपत्रांचे महत्त्व अधोरेखित करा.
 ई) मोठ्या प्रमाणात उत्पादनासाठी ऑफसेट प्रिंटिंगचे फायदे काय आहेत?

- प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
- अ) डिजिटल युगात मुद्रित माध्यमांसमोर आव्हाने आहेत
ब) मुद्रित माध्यमांमध्ये विशिष्ट नियतकालिकांचे महत्त्व.
क) शोध पत्रकारिता आणि तिचा सामाजिक प्रभाव
ड) वर्तमानपत्रांमध्ये रचना घटक म्हणून टंकलेखन
- प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) मुद्रित माध्यमांची कार्ये आणि समाजावरील त्यांच्या प्रभावाचे विश्लेषण करा.
किंवा
इ) मांडणी रचना तत्त्वे वर्तमानपत्रे आणि नियतकालिकांची वाचनीयता कशी वाढवतात ते स्पष्ट करा.
- प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- जनमत घडवण्यात मुद्रित माध्यमांच्या भूमिकेवर चर्चा करा.

Seat No.	

Set

P

**B.A Media and Mass Communication (AEDP) (Semester - I) (New)
(NEP CBCS) Examination: March/April - 2026
Introduction To Print Media (JMC01102)/(BMM01102)**

Day & Date: Monday, 27-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative:**12**

- 1) Which printing process is highly suitable for bulk printing?
 - a) Digital printing
 - b) Offset printing
 - c) Screen printing
 - d) Letterpress

- 2) What is the primary audience of niche magazines?
 - a) General public
 - b) Specific interest groups
 - c) Daily news readers
 - d) Government agencies

- 3) Which function of print media includes opinion pieces?
 - a) Educational
 - b) Informative
 - c) Entertainment
 - d) Political

- 4) What is the main focus of investigative journalism?
 - a) Quick updates
 - b) Promoting entertainment
 - c) Publishing advertisements
 - d) In-depth analysis and uncovering truths

- 5) What does visual hierarchy refer to in layout design?
 - a) Arrangement of visuals based on importance
 - b) Use of colors
 - c) Size of the paper
 - d) Placement of advertisements

- 6) What is the significance of layout in print media?
 - a) Reduces cost
 - b) Ensures proper arrangement of text and visuals
 - c) Improves printing speed
 - d) Focuses on advertisements

- 7) Which department in a newspaper handles subscriptions?
 - a) Editorial
 - b) Printing
 - c) Circulation
 - d) Advertising

- 8) What is the role of feature articles in print media?
a) Deliver breaking news
b) Entertain readers with puzzles
c) Advertise products
d) Provide in-depth analysis and educational content
- 9) Which print media format is usually targeted toward a small, specific audience?
a) Tabloids
b) Periodicals
c) Newsletters
d) Brochures
- 10) Which of the following is a new trend in print media?
a) Limited editorial sections
b) Integration of augmented reality features
c) Reduced focus on visuals
d) Increased static layouts
- 11) Title registration of newspaper is done by:
a) RNI
b) DAVP
c) PIB
d) IPRD
- 12) The main headline on the top of a page covering all columns is known as:
a) Blurb
b) Lead
c) Banner
d) Blow-up

Q.2 Write short answers. (Any Four)**12**

- a) What is the role of feature articles in educating readers?
b) Discuss the relevance of augmented reality in magazines.
c) Define visual hierarchy and its importance in print media.
d) Explain the structure and role of the circulation department in a newspaper.
e) Highlight the importance of newsletters in modern communication.
f) What are the benefits of offset printing for bulk production?

Q.3 Write Short Notes. (Any Two)**12**

- a) Challenges faced by print media in the digital age.
b) Importance of niche magazines in print media.
c) Investigative journalism and its societal impact.
d) Typography as a design element in newspapers.

Q.4 Write a detailed answer. (Any One)**12**

- a) Analyze the functions of print media and their impact on society.
b) Explain how layout design principles enhance the readability of newspapers and magazines.

Q.5 Write a detailed answer.**12**

Discuss the role of print media in shaping public opinion.

Seat No.	

Set P

**B.A. Media and Mass Communication (AEDP) (सत्र – I) (नवीन)
(NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
News Reporting and Feature Writing (JMC01103)/(BMM01103)**

वार, दिनांक: बुधवार, २९-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) 'शोध पत्रकारिता' मध्ये काय केले जाते?

अ) घटनेची नोंद	ब) गुपिते उलगडणे
क) मतदान करणे	ड) माहितीचे विश्लेषण
- २) 'कृत्रिम बुद्धिमत्ता' पत्रकारितेत कोणते काम सोपे करते?

अ) माहिती गोळा करणे	ब) माहितीचे विश्लेषण
क) मतदान करणे	ड) गुपित उलगडणे
- ३) 'बातमीचे घटक' कोणते आहेत?

अ) शीर्षक, मथळा, इंद्रो	ब) फक्त शीर्षक
क) फक्त इंद्रो	ड) मथळा
- ४) 'वार्ताहर' कोणते काम करत नाही?

अ) बातमी गोळा करणे	ब) बातमी लिहिणे
क) वृत्तपत्र विकणे	ड) माहितीचे विश्लेषण
- ५) 'संपादकीय विभाग' चे प्रमुख कोण असतात?

अ) संपादक	ब) उपसंपादक
क) वृत्तपत्र विक्रेता	ड) व्यवस्थापक
- ६) 'बातमीचे प्रकार' कोणते आहेत?

अ) राजकीय, सामाजिक, आर्थिक
ब) फक्त राजकीय
क) फक्त सामाजिक
ड) माहितीचे विश्लेषण

- ७) 'लेख लेखन' मध्ये काय असावे?
 अ) स्पष्ट विचार
 ब) गोंधळलेले विचार
 क) फक्त माहिती
 ड) विश्लेषण
- ८) 'वाचकाचे पत्र' मध्ये काय असावे?
 अ) वाचकांचे मत
 ब) संपादकाचे मत
 क) सरकारचे मत
 ड) माहितीचे विश्लेषण
- ९) 'स्थंभ लेख' कोणत्या स्वरूपात असतो?
 अ) वृत्तनिष्ठ
 ब) व्यक्तिनिष्ठ
 क) काल्पनिक
 ड) व्यवस्थापक
- १०) 'चित्रपट परीक्षण' मध्ये काय दिसते?
 अ) चित्रपटाचे मूल्यमापन
 ब) फक्त कथानक
 क) फक्त गाणी
 ड) संपादकाचे मत
- ११) 'विश्लेषणात्मक बातमी' मध्ये काय असते?
 अ) फक्त घटना
 ब) घटनेचे विश्लेषण
 क) फक्त आकडेवारी
 ड) संपादकाचे मत
- १२) 'मानवी स्वारस्य' बातमी कोणत्या भावना जागृत करते?
 अ) सहानुभूती
 ब) भीती
 क) क्रोध
 ड) घटनेचे विश्लेषण

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) विकास पत्रकारिता
 ब) कृषी पत्रकारिता
 क) मुलाखत तंत्र
 ड) शोध पत्रकारिता
 इ) चित्रपट परीक्षण
 ई) उपसंपादक

१२

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

- अ) संपादकाचे गुण सांगुन संपादकाचे कार्य स्पष्ट करा.
 ब) पत्रकाराचे गुण, कौशल्ये व जबाबदाऱ्या यांचे विवेचन करा.
 क) नागरी बातमी लेखनाची तंत्र लिहा.
 ड) मुलाखत लेखनाच्या प्रक्रियेचे टप्पे सविस्तर लिहा.

१२

- प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) आग्रलेखाचे विविध प्रकार कोणते? उदाहरणे द्या.
किंवा
- ब) कृत्रिम बुद्धिमत्ता पत्रकारितेला कशा प्रकारे प्रभावित करत आहे?
- प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- वृत्तपत्राच्या कार्यालयातील विविध विभाग कोणते? संपादकीय आणि जाहिरात विभागाच्या कामाचा तपशील द्या.

Seat No.	

Set	P

**B.A. Media and Mass Communication (AEDP) (Semester - I) (New)
(NEP CBCS) Examination: March/April – 2026
News Reporting and Feature Writing (JMC01103)/(BMM01103)**

Day & Date: Wednesday, 29-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 12

- 1) What is done in 'Investigative Journalism'?
 - a) Recording of events
 - b) Unraveling secrets
 - c) Voting
 - d) Analyzing information
- 2) What work does 'Artificial Intelligence' make easier in journalism?
 - a) Collecting information
 - b) Analyzing information
 - c) Voting
 - d) Unraveling secrets
- 3) What are the 'elements of news'?
 - a) Title, headline, intro
 - b) Title only
 - c) Intro only
 - d) Headline
- 4) What work does a 'reporter' not do?
 - a) Collecting news
 - b) Writing news
 - c) Selling newspapers
 - d) Analyzing information
- 5) Who is the head of the 'editorial department'?
 - a) Editor
 - b) Deputy editor
 - c) Newspaper seller
 - d) Manager
- 6) What are the 'types of news'?
 - a) Political, social, economic
 - b) Only political
 - c) Only social
 - d) Analysis of information
- 7) What should be in 'article writing'?
 - a) Clear thoughts
 - b) Confused thoughts
 - c) Only information
 - d) Analysis
- 8) What is in a 'letter from the reader'?
 - a) Reader's opinion
 - b) Editor's opinion
 - c) Government's opinion
 - d) Analysis of information
- 9) What is in the form of a 'column article'?
 - a) Reporter's opinion
 - b) Subjective
 - c) Fictional
 - d) Manager's

- 10)** What is in a 'film review'?
- a) Film evaluation
 - b) Only plot
 - c) Only songs
 - d) Editor's opinion
- 11)** What is in 'analytical news'?
- a) Only events
 - b) Analysis of events
 - c) Only statistics
 - d) Editor's opinion
- 12)** What emotions does 'human interest' news arouse?
- a) Sympathy
 - b) Fear
 - c) Anger
 - d) Analysis of events

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Development Journalism
- b) Agricultural Journalism
- c) Interview Technique
- d) Investigative Journalism
- e) Film Review
- f) Sub-editor

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) 12

- a) Explain the qualities of an editor and the work of an editor?
- b) Explain the qualities, skills and responsibilities of a journalist?
- c) Write the technique of writing civic news?
- d) Write the steps of the interview writing process in detail?

Q.4 Write a detailed answer. (Any One) 12

- a) What are the different types of editorials? Give examples.
- b) How is artificial intelligence affecting journalism?

Q.5 Write a detailed answer. 12

What are the different departments in a newspaper office? Give details of the work of the editorial and advertising departments.

Seat No.	

Set	P

**B.A Media and Mass Communication (AEDP) (Semester - II) (New)
(NEP CBCS) Examination: March/April - 2026
AEC-English/English for Communication (ENG-201)**

Day & Date: Thursday, 16-04-2026
Time: 09:00 AM To 10:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 06

- 1) Where should the sender's address be placed in a formal letter?
 - a) Bottom left
 - b) Top right
 - c) Middle of the page
 - d) Next to the signature

- 2) What is the first element of a newspaper report?
 - a) Conclusion
 - b) Headline
 - c) Supporting details
 - d) Salutation

- 3) Which of the following is NOT a characteristic of a good newspaper report?
 - a) Objectivity
 - b) Concise information
 - c) Personal opinions
 - d) Fact-based reporting

- 4) What does critical listening involve?
 - a) Accepting all ideas
 - b) Avoiding feedback
 - c) Ignoring logic
 - d) Evaluating the message

- 5) Which type of listening helps in learning?
 - a) Selective
 - b) Comprehensive
 - c) Appreciative
 - d) Discriminative

- 6) What can block effective listening?
 - a) Active focus
 - b) Personal bias
 - c) Clear speech
 - d) Interest in the topic

Q.2 Write Short Answers. (Any Two) 06

- a) How is the newspaper report structured? Discuss the role of headlines and the inverted pyramid style.
- b) What are the essential parts of an email?
- c) What is the difference between CC and BCC in an email? When should they be used?
- d) What is a blog? Explain its purpose and different type.

- Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 06**
- a) Types of Listening
 - b) Types of Newspaper Reports
 - c) Parts of Blog
- Q.4 Write the detail answer. (Any One) 12**
- a) Why is listening important in communication?
 - b) How do rising and falling tones change the meaning of a sentence?

Seat No.	

Set P

B.A. Media and Mass Communication (AEDP) (सत्र –II) (नवीन)
(NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
VES - Environment Studies (ENS-24)

वार, दिनांक : शनिवार, १८-०४-२०२६

कमाल गुण: ३०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते १०:३०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा.

०६

- १) "शाश्वत विकास" या संकल्पनेचा मुख्य उद्देश काय आहे?
 अ) जलद औद्योगिकीकरण
 ब) सजीव प्रजातींची वाढ
 क) पर्यावरणाचे संवर्धन आणि भविष्यातील पिढ्यांची गरज लक्षात घेणे
 ड) केवळ वर्तमान गरजा पूर्ण करणे
- २) जैवविविधतेचे संवर्धन करणारा आंतरराष्ट्रीय करार कोणता?
 अ) पॅरिस करार
 ब) मॉन्ट्रियल करार
 क) जैवविविधता करार (CBD)
 ड) क्योटो प्रोटोकॉल
- ३) खालीलपैकी कोणती ध्वनी प्रदूषणाची कारणे नाहीत?
 अ) ट्राफिकचा आवाज
 ब) फटाक्यांचा आवाज
 क) सूर्यप्रकाश
 ड) लाऊडस्पीकर
- ४) पर्यावरण संरक्षण अभिनियम कोणत्या वर्षी लागू झाला?
 अ) १९७२
 ब) १९८०
 क) १९८६
 ड) २००२
- ५) प्राण्यांचे स्थलांतर हे कोणत्या प्रकारच्या उत्तरक्रमणाशी संबंधित आहे?
 अ) प्राथमिक
 ब) द्वितीयक
 क) जीविक
 ड) अधिवास
- ६) खालीलपैकी कोणता सजीव स्रोत आहे?
 अ) लोह
 ब) कोळसा
 क) झाडे
 ड) पाणी

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) शाश्वत विकास म्हणजे काय?
ब) पारिस्थितिक उत्तरक्रमण म्हणजे काय?
क) मॉन्ट्रियल प्रोटोकॉल विषयी माहिती द्या.
ड) मानवी लोकसंख्या वाढीचा पर्यावरणावर होणारा परिणाम लिहा.
- प्र.३ खालील विषयांवर संक्षिप्त लेखन करा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) पारिस्थितिक तंत्र आणि त्याचे महत्त्व
ब) जागतिक तापमानवाढ – कारणे व परिणाम
क) जंगलतोड आणि त्याचे परिणाम
ड) पर्यावरण शिक्षणाचे उद्दिष्ट
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) पर्यावरण प्रदूषणाचे प्रकार, त्याची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.
ब) भारतातील पर्यावरणीय धोरणे व कायद्यांविषयी सविस्तर माहिती द्या.
(उदा. पर्यावरण संरक्षण अधिनियम, वनसंवर्धन अधिनियम, जैवविविधता अधिनियम, इ.)

Seat No.	

Set	P

**B.A. Media and Mass Communication (AEDP) (Semester - II) (New)
(NEP CBCS) Examination: March/April – 2026
VES - Environment Studies (ENS-24)**

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 06

- 1) What is the main goal of the concept of sustainable development?
 - a) Rapid industrialization
 - b) Increase in living organisms
 - c) Environmental conservation and meeting future needs
 - d) Fulfilling only present needs

- 2) Which international agreement focuses on the conservation of biodiversity?
 - a) Paris Agreement
 - b) Montreal Protocol
 - c) Convention on Biological Diversity (CBD)
 - d) Kyoto Protocol

- 3) Which of the following is not a cause of noise pollution?

a) Traffic sounds	b) Firecrackers
c) Sunlight	d) Loudspeakers

- 4) In which year was the Environment Protection Act enacted?

a) 1972	b) 1980
c) 1986	d) 2002

- 5) Migration of animals is related to which type of ecological succession?

a) Primary	b) Secondary
c) Autotrophic	d) Habitat

- 6) Which of the following is a living (renewable) resource?

a) Iron	b) Coal
c) Plants	d) Water

Q.2 Write short answer. (Any Two) 06

- a) What is sustainable development?
- b) What is ecological succession?
- c) Write a short note on the Montreal Protocol.
- d) Mention the impact of human population growth on the environment.

- Q.3 Write Short Notes. (Any Two)** **06**
- a) Structure and importance of ecosystem
 - b) Causes and effects of global warming
 - c) Deforestation and its impact
 - d) Objectives of environmental education
- Q.4 Answer the following question in detail. (Any One)** **12**
- a) Explain the types, causes, and effects of environmental pollution.
 - b) Elaborate on India's environmental policies and laws such as the Environment Protection Act, Forest Conservation Act, Biodiversity Act, etc.

Seat No.	

Set	P

**B.A. Media and Mass Communication (AEDP) (सत्र - II) (नवीन)
(NEP CBCS) परीक्षा: मार्च / एप्रिल – २०२६
National Service Scheme (CC-201)**

वार, दिनांक : मंगळवार, २१-०४-२०२६

कमाल गुण: ३०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते १०:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०६

- १) 'आनंदवन' कशासाठी ओळखले जाते?
 - अ) पर्यटन स्थळ
 - ब) कुष्ठरोग्यांचे पुनर्वसन केंद्र
 - क) शिक्षण संस्था
 - ड) औद्योगिक वसाहत
- २) मदर तेरेसा यांचे कार्य खालीलपैकी कशाचे उदाहरण आहे?
 - अ) व्यावसायिक समाजसेवा
 - ब) निःस्वार्थ आणि समर्पित सेवा
 - क) राजकीय हस्तक्षेप
 - ड) धार्मिक कट्टरता
- ३) राजश्री शाहू महाराजांचे कार्य खालीलपैकी कशाशी संबंधित आहे?
 - अ) फक्त धार्मिक सुधारणा
 - ब) सामाजिक न्याय, शिक्षण आणि आरक्षण
 - क) फक्त राजकीय चळवळ
 - ड) फक्त आर्थिक विकास
- ४) महात्मा फुले यांचे कार्य खालीलपैकी कशाशी संबंधित आहे?
 - अ) फक्त धार्मिक सुधारणा
 - ब) शिक्षण, सामाजिक समानता आणि अंधश्रद्धा निर्मूलन
 - क) फक्त राजकीय चळवळ
 - ड) फक्त आर्थिक विकास
- ५) महात्मा फुले यांनी कोणत्या संस्थेची स्थापना केली?
 - अ) प्रार्थना समाज
 - ब) सत्यशोधक समाज
 - क) आर्य समाज
 - ड) रामकृष्ण मिशन

- ६) राजा राम मोहनराय यांनी कोणत्या संस्थेच्या स्थापनेत महत्त्वाची भूमिका बजावली?
अ) प्रार्थना समाज
ब) आर्य समाज
क) आत्मीय सभा आणि ब्रह्म समाज
ड) रामकृष्ण मिशन

- प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) 0६
अ) मदर तेरेसा
ब) 'शेतकऱ्यांचा आसूड'
क) स्वामी विवेकानंद
ड) राजश्री शाहू आणि मोफत आणि सक्तीचे शिक्षण
इ) आनंदवन
ई) स्वातंत्र्यापूर्वी समाजसेवा
- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
अ) शाहू महाराज यांच्या कार्यावर निबंध लिहा.
ब) स्वामी विवेकानंद यांच्या कार्यावर निबंध लिहा.
क) राजा राम मोहनराय यांच्या कार्यावर निबंध लिहा.
ड) मदर तेरेसा यांच्या कार्यावर निबंध लिहा.
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 0६
अ) आधुनिक काळात समाजसेवेच्या स्वरूपात कोणते बदल झाले आहेत?
तंत्रज्ञानाचा वापर कसा महत्त्वाचा ठरतो?
ब) महात्मा फुले यांच्या कार्यावर निबंध लिहा.
- प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. 0६
भविष्यात भारतीय समाजसेवेची दिशा कशी असावी? कोणत्या नवीन आव्हानांचा सामना करण्यासाठी तयार राहावे लागेल?

Seat No.	

Set **P**

**B.A. Media and Mass Communication (AEDP) (Semester - II) (New)
(NEP CBCS) Examination: March/April – 2026
National Service Scheme (CC-201)**

Day & Date: Tuesday, 21-04-2026
Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.**06**

- 1) What is 'Anandvan' known for?
 - a) Tourist place
 - b) Leprosy rehabilitation center
 - c) Educational institution
 - d) Industrial estate
- 2) Mother Teresa's work is an example of which of the following?
 - a) Professional social service
 - b) Selfless and dedicated service
 - c) Political intervention
 - d) Religious fanaticism
- 3) Rajshri Shahu Maharaj's work is related to which of the following?
 - a) Only religious reforms
 - b) Social justice, education and reservation
 - c) Only political movement
 - d) Only economic development
- 4) Mahatma Phule's work is related to which of the following?
 - a) Only religious reforms
 - b) Education, social equality and eradication of superstition
 - c) Only political movement
 - d) Only economic development
- 5) Which organization was founded by Mahatma Phule?
 - a) Prarthana Samaj
 - b) Satyashodhak Samaj
 - c) Arya Samaj
 - d) Ramakrishna Mission
- 6) Raja Ram Mohan Roy played an important role in the establishment of which organization?
 - a) Prarthana Samaj
 - b) Arya Samaj
 - c) Atmiya Sabha and Brahma Samaj
 - d) Ramakrishna Mission

- Q.2 Write short answers. (Any Three) 06**
- a) Mother Teresa
 - b) 'Farmers' Asood'
 - c) Swami Vivekananda
 - d) Rajshri Shahu and free and compulsory education
 - e) Anandavan
 - f) Social service before independence
- Q.3 Answer the following questions. (Any Two) 06**
- a) Write an essay on the work of Shahu Maharaj.
 - b) Write an essay on the work of Swami Vivekananda.
 - c) Write an essay on the work of Raja Ram Mohan Roy.
 - d) Write an essay on the work of Mother Teresa.
- Q.4 Answer the following questions. (Any One) 06**
- a) What changes have taken place in the form of social service in modern times? How is the use of technology important?
 - b) Write an essay on the work of Mahatma Phule.
- Q.5 Answer the following question in detail. 06**
- What should be the direction of Indian social service in the future? What new challenges will we have to be prepared to face?

- ७) ज्या मॉड्युलेशनमध्ये वाहक लहरी कोन बेसबँड सिग्नलनुसार बदलतात त्याला ——— असे म्हणतात.
 अ) अँप्लिट्युड मॉड्युलेशन ब) अँगल मॉड्युलेशन
 क) स्पेक्ट्रल मॉड्युलेशन ड) यांपैकी नाही
- ८) प्रसार भारती ——— मध्ये अस्तित्वात आली.
 अ) १९७८ ब) १९९०
 क) १९९७ ड) १९९९
- ९) आकाशवाणीची सर्वोत्कृष्ट सेवा कोणती आहे?
 अ) सामाजिक समता ब) उदारीकरण
 क) विविध भारती ड) स्टिरिओ
- १०) रेडिओमध्ये एफएम या शब्दाचा अर्थ ——— आहे.
 अ) फ्रिक्वेंसी मॉडिफिकेशन ब) फ्रिक्वेंसी मॉड्युलेशन
 क) फ्रँक मोड ड) फ्रँक मास
- ११) विद्यावाहिणी हा ——— चा रेडिओ आहे.
 अ) एसयुएस ब) एसपीपीयु
 क) ईग्नु ड) बामु
- १२) रेडिओ कार्यक्रम संपादित करण्यासाठी कोणते सॉफ्टवेअर वापरले जाते?
 अ) ऍडोबा फोटोशॉप ब) एफसीपी
 क) झिंगल ड) ऑडिसिटी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) रेडिओ फोन-इन कार्यक्रम म्हणजे काय? त्याचा उद्देश व रचना स्पष्ट करा.
 ब) ऑडिओ एडिटिंग सॉफ्टवेअरचे कार्य आणि उपयोग स्पष्ट करा.
 क) संवाद माध्यम म्हणून रेडिओच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांवर प्रकाश टाका.
 ड) आकाशवाणीची स्थापना प्रक्रिया वर्णन करा.
 इ) रेडिओ चर्चेची संकल्पना आणि महत्त्व यावर चर्चा करा.
 ई) भारतात शैक्षणिक रेडिओची गरज आणि भूमिका याचे विश्लेषण करा.

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) रेडिओ हे जनमाध्यम
 ब) भारतातील स्थानिक रेडिओ केंद्रांचे महत्त्व
 क) रेडिओ बातमीपत्राचे स्वरूप
 ड) समुदाय रेडिओ

- प्र.४ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) रेडिओ निर्मितीसाठी आवश्यक मूलभूत फील्ड रेकॉर्डिंग कौशल्यांचे वर्णन करा.
किंवा
- ब) भारतातील रेडिओ प्रसारणाचा ऐतिहासिक विकास स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- आकाशवाणीची त्रिस्तरीय प्रणाली आणि तिचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.A. Media and Mass Communication (AEDP) (Semester - II) (New)
(NEP CBCS) Examination: March/April – 2026
Introduction To Radio (BMM01201)**

Day & Date: Thursday, 23-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **12**

- 1) Radio News Bulletins are typed in _____ font.
 - a) 14
 - b) 12
 - c) 16
 - d) 10

- 2) Bahujan hitay bahujan sukhay is slogan of _____.
 - a) Radio
 - b) Doordarshan
 - c) BSNL
 - d) PTI

- 3) In India, community radio is generally run by _____.
 - a) Government agencies
 - b) Commercial corporations
 - c) Local communities or NGOs
 - d) Educational institutions only

- 4) What type of services does the External Services Division of AIR provide?
 - a) Domestic news
 - b) Foreign language broadcasts
 - c) Music shows
 - d) Phone-in programs

- 5) Which radio program format includes public opinion from streets or public spaces?
 - a) Studio Talk
 - b) Vox Pop
 - c) Feature
 - d) Documentary

- 6) The first private FM channel in India was launched in _____.
 - a) 1995
 - b) 2001
 - c) 1999
 - d) 1993

- 7) Modulation in which the carrier wave angle varies in accordance with the baseband signal is termed as _____.
 - a) Amplitude Modulation
 - b) Angle Modulation
 - c) Spectral Modulation
 - d) None of the above

Seat No.	

Set **P**

**B.A. Media and Mass Communication (AEDP) (सत्र - II) (नवीन)
(NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Introduction To Public Relation (BMM01202)**

वार, दिनांक: शनिवार, २५-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) लॉबिंग (Lobbying) मध्ये खालीलपैकी काय समाविष्ट आहे?
 अ) धोरणांविरुद्ध सार्वजनिक निषेध
 ब) निर्णय घेणाऱ्यांना पटविणे
 क) सार्वजनिक कार्यक्रमांचे आयोजन
 ड) जाहिरात साहित्य वितरण
- २) जनसंपर्कासाठी नवे माध्यम साधनांमध्ये खालीलपैकी काय येते?
 अ) व्हिडिओ बुलेटिन्स
 ब) सोशल मिडिया प्लॅटफॉर्म्स
 क) रेडिओ मुलाखती
 ड) हँडआऊट्स
- ३) जनसंपर्क अधिकाऱ्याचे (Pro) प्राथमिक कार्य काय आहे?
 अ) संकट परिस्थिती हाताळणे
 ब) विपणन धोरण तयार करणे
 क) सकारात्मक सार्वजनिक प्रतिमा टिकविणे
 ड) बाजार संशोधन करणे
- ४) "प्रचार" (Propaganda) या संज्ञेचा अर्थ काय आहे?
 अ) नैतिक संवाद
 ब) पक्षपाती माहितीचा प्रसार
 क) अधिकृत बातमी प्रसिध्दी
 ड) जनजागृती मोहीम
- ५) जनसंपर्क हे कोणत्या उद्देशासाठी साधन आहे?
 अ) प्रतिष्ठा व्यवस्थापन
 ब) ग्राहक सेवा सुधारणा
 क) उत्पादन वाढविणे
 ड) खर्च कमी करणे

- ६) जनसंपर्क आणि विक्री प्रचार (Sales Promotion) यांमध्ये फरक कोणत्या बाबतीत आहे?
 अ) अंतिम उद्दिष्टांमध्ये
 ब) संवाद पध्दतींमध्ये
 क) लक्षित प्रेक्षकांमध्ये
 ड) वरील सर्व
- ७) खालीलपैकी कोणते जनसंपर्काचे साधन नाही?
 अ) हाऊस जर्नल
 ब) प्रेस कॉन्फरन्स
 क) सेल्स ब्रोशर
 ड) मतमतांतरे (Opinion poll)
- ८) जनसंपर्कातील नैतिकतेचा भर कोणावर असतो?
 अ) नफा वाढविण्यावर
 ब) दिशाभूल करणाऱ्या पध्दतींवर
 क) पारदर्शकता आणि प्रामाणिकपणा
 ड) कॉर्पोरेट हेरगिरी
- ९) संस्थेचे अंतर्गत सार्वजनिक गट (Internal publics) कोण आहेत?
 अ) पुरवठादार
 ब) ग्राहक
 क) कर्मचारी
 ड) माध्यम प्रतिनिधी
- १०) आधुनिक युगातील जनसंपर्काचे जनक म्हणून कोण ओळखले जातात?
 अ) जॉर्ज क्रील
 ब) आयव्ही ली
 क) एडवर्ड बर्नेज
 ड) सॅम्युएल ॲडम्स
- ११) लोकमताची निर्मिती कोणाच्या प्रभावाखाली होते?
 अ) केवळ वैयक्तिक मतांखाली
 ब) माध्यमे आणि मतनेते
 क) केवळ सांस्कृतिक मूल्ये
 ड) केवळ शासन धोरणे
- १२) प्रेस रिलीझ (Press Release) प्रामुख्याने कोणत्या उद्देशासाठी वापरले जाते?
 अ) उत्पादनाची जाहिरात करणे
 ब) जनतेशी संवाद साधणे
 क) माध्यमांना माहिती देणे
 ड) कार्यक्रम आयोजित करणे

प्र.२ संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) व्हिडिओ बुलेटिन्स म्हाजे काय? जनसंपर्कात त्यांचा उपयोग कसा केला जातो?
 ब) जनसंपर्क क्षेत्रात एडवर्ड बर्नेज यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 क) प्रचार (Propaganda) आणि जनसंपर्क यांमधील फरक स्पष्ट करा.
 ड) एक चांगला जनसंपर्क अधिकारी (PRO) कोणत्या गुणांनी यशस्वी होतो?
 इ) जनसंपर्काची व्याख्या करा आणि त्याचे मूलभूत घटक समजावून सांगा.
 ई) मीडिया किट म्हणजे काय? त्याचे घटक नमूद करा.

१२

- प्र.३ संक्षिप्त नोंदी लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
- अ) कॉर्पोरेट मार्केटिंगमधील जनसंपर्काची भूमिका
ब) जनसंपर्कातील सामाजिक जबाबदारी
क) मुद्रित माध्यमांसाठी जनसंपर्क साधने
ड) लोकमताचे जनसंपर्कात असलेले महत्त्व
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) भारतातील जनसंपर्काचा विकास PRSI आणि PRCI संदर्भात स्पष्ट करा.
किंवा
ब) लोकमत निर्मिती प्रक्रियेत जनसंपर्काची भूमिका उदाहरणांसह समजावून सांगा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- इलेक्ट्रॉनिक आणि नवमाध्यमांच्या संदर्भात जनसंपर्क साधनांचे वर्णन करा.

Seat No.	

Set	P

**B.A. Media and Mass Communication (AEDP) (Semester - II) (New)
(NEP CBCS) Examination: March/April - 2026
Introduction To Public Relation (BMM01202)**

Day & Date: Saturday, 25-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.

12

- 1) Lobbying involves _____.
 - a) Publicly protesting policies
 - b) Persuading decision-makers
 - c) Organizing public events
 - d) Distributing marketing material

- 2) New media tools for PR include _____.

a) Video bulletins	b) Social media platforms
c) Radio interviews	d) Handouts

- 3) The primary function of a Public Relations Officer is _____.
 - a) To handle crises
 - b) To create marketing strategies
 - c) To maintain a positive public image
 - d) To conduct market research

- 4) The term "Propaganda" means _____.
 - a) Ethical communication
 - b) Biased information dissemination
 - c) Official news release
 - d) Public awareness campaign

- 5) Public Relations is a tool for _____.
 - a) Managing reputation
 - b) Improving customer service
 - c) Increasing production
 - d) Reducing costs

- 6) PR and Sales Promotion differ in their _____.
 - a) End goals
 - b) Communication methods
 - c) Target audience
 - d) All of the above

- 7) Which of the following is NOT a PR tool?
 a) House journal b) Press conference
 c) Sales brochure d) Opinion poll
- 8) The ethics of Public Relations emphasize _____.
 a) Profit maximization b) Manipulative practices
 c) Transparency and honesty d) Corporate espionage
- 9) Internal publics of an organization include _____.
 a) Suppliers b) Customers
 c) Employees d) Media personnel
- 10) The father of Public Relations in the modern era is _____.
 a) George Creel b) Ivy Lee
 c) Edward Bernays d) Samuel Adams
- 11) Public Opinion is shaped by _____.
 a) Individual opinions only
 b) Media and opinion leaders
 c) Cultural norms alone
 d) Government policies exclusively
- 12) A press release is primarily used to _____.
 a) Advertise a product b) Communicate with the public
 c) Inform the media d) Organize an event

Q2 Write Short Answers. (Any Four) 12

- a) What are video bulletins? How are they used in PR?
 b) Describe the significance of Edward Bernays in Public Relations.
 c) Explain the difference between Propaganda and Public Relations.
 d) Discuss the qualities of a good Public Relations Officer.
 e) Define Public Relations and explain its basic elements.
 f) What is a media kit? List its components.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) Role of Public Relations in Corporate Marketing
 b) Social responsibility in Public Relations
 c) PR tools for print media
 d) Importance of public opinion in Public Relations

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One) 12

- a) Discuss the development of Public Relations in India with reference to PRSI and PRCI.
 b) Explain the role of PR in the opinion formation process with examples.

Q.5 Answer the following question in detail. 12

Describe the tools of PR in the context of electronic and new media.

Seat No.	

Set P

**B.A. Media and Mass Communication (AEDP) (सत्र – II) (नवीन)
(NEP CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Event Management (BMM01203)**

वार, दिनांक: मंगळवार, २८-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) कार्यक्रमाच्या उद्दिष्टांची पूर्तता करण्याची जबाबदारी कोणाची असते?
 - अ) प्रकल्प सदस्य
 - ब) प्रायोजक
 - क) कार्यक्रम व्यवस्थापक
 - ड) विभाग प्रमुख
- २) कार्यक्रमासाठी आर्थिक संसाधनांचे नियोजन करणे काय आहे?
 - अ) खर्च अंदाज
 - ब) बजेट नियोजन
 - क) आर्थिक व्यवस्थापन
 - ड) निधी वाटप
- ३) अपेक्षित खर्चाचा तपशील कशात नमूद केला जातो?
 - अ) अहवाल
 - ब) बजेट योजना
 - क) कार्य योजना
 - ड) संवाद योजना
- ४) कार्यक्रमासाठी आवश्यक परवानग्या (Permissions) घेणे कधी आवश्यक असते?
 - अ) कार्यक्रमाच्या वेळी
 - ब) कार्यक्रमाच्या नंतर
 - क) कार्यक्रमाच्या खुप आधी
 - ड) गरज नसल्यास
- ५) कार्यक्रमाच्या आराखड्याची (Program Schedule) निर्मिती कशात मदत करते?
 - अ) खर्च कमी करण्यात
 - ब) वेळेचे व्यवस्थापन करण्यात
 - क) उपस्थिती वाढवण्यात
 - ड) प्रसिद्धी करण्यात
- ६) कार्यक्रमाचा अभिप्राय (Feedback) घेणे कशासाठी महत्त्वाचे आहे?
 - अ) खर्च तपासण्यासाठी
 - ब) पुढील सुधारणांसाठी
 - क) उपस्थिती मोजण्यासाठी
 - ड) प्रसिद्धीसाठी
- ७) कार्यक्रमातील त्रुटी (Shortcomings) शोधणे कशासाठी महत्त्वाचे आहे?
 - अ) टीका करण्यासाठी
 - ब) सुधारणा टाळण्यासाठी
 - क) पुढील कार्यक्रमात सुधारणा करण्यासाठी
 - ड) वेळ घालवण्यासाठी

- ८) कार्यक्रमाची माहिती लोकांपर्यंत पोहोचवणे काय आहे?
 अ) विपणन ब) जाहिरात
 क) प्रसिद्धी ड) प्रसार
- ९) लक्ष्य गटापर्यंत (Target Audience) पोहोचण्यासाठी कोणते माध्यम प्रभावी आहे?
 अ) फक्त वृत्तपत्रे
 ब) फक्त सोशल मीडिया
 क) लक्ष्य गटानुसार योग्य माध्यम
 ड) कोणतेही माध्यम
- १०) कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी सर्वात महत्त्वाचा घटक कोणता आहे?
 अ) मोठा खर्च ब) प्रभावी नियोजन
 क) प्रसिद्धीची गर्दी ड) वेळेची उपलब्धता
- ११) कार्यक्रमाच्या बजेटमध्ये कशाचा समावेश असतो?
 अ) फक्त खर्चाचा
 ब) फक्त उत्पन्नाचा
 क) खर्च आणि उत्पन्न दोन्हीचा
 ड) फक्त नफ्याचा
- १२) कार्यक्रमाच्या पूर्व तयारीमध्ये 'लॉजिस्टिक्स' मध्ये कशाचा समावेश होतो?
 अ) फक्त निमंत्रण
 ब) जागा, उपकरणे, वाहतूक इत्यादी
 क) फक्त प्रसिद्धी
 ड) फक्त भोजन

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) कार्यक्रम संभाव्य धोके
 ब) कार्यक्रमासाठी आर्थिक संसाधनांचे नियोजन
 क) कार्यक्रमावर परिणाम करणारे घटक
 ड) कार्यक्रमाचा उद्देश
 इ) कार्यक्रम विविध परवाने
 ई) कार्यक्रमाचे लॉजिस्टिक्स

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) एका यशस्वी कार्यक्रम व्यवस्थापकामध्ये कोणते आवश्यक गुणधर्म असावेत?
 ब) अंतिम अहवाल (Final Report) तयार करताना कोणत्या महत्त्वाच्या गोष्टींचा समावेश केला जातो?
 क) कार्यक्रमाच्या कामांची विभागणी आणि जबाबदारी निश्चित करणे कसे महत्त्वाचे आहे?
 ड) कार्यक्रम व्यवस्थापन प्रक्रियेचे मुख्य टप्पे कोणते?

- इ) कार्यक्रमाची पूर्वतयारीची यादी कशी तयार करावी?
ई) कार्यक्रम प्रचारासाठी कोणत्या माध्यमांचा वापर करावा?

- प्र.४ सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) डिजिटल साधनांचा कार्यक्रम व्यवस्थापनात कसा उपयोग करावा?
किंवा
ब) तुम्ही उपस्थित असलेल्या कार्यक्रमाचा सविस्तर अहवाल लिहा.
- प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२
सध्याच्या परिस्थितीत कार्यक्रमाची गरज आणि कार्यक्रम व्यवस्थापनाचे महत्त्व कसे वाढत आहे?

Seat No.	

Set **P**

**B.A. Media and Mass Communication (AEDP) (Semester - II) (New)
(NEP CBCS) Examination: March/April – 2026
Event Management (BMM01203)**

Day & Date: Tuesday, 28-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 12

- 1) Who is responsible for achieving the objectives of the program?
 - a) Project member
 - b) Sponsor
 - c) Program manager
 - d) Department head

- 2) What is planning financial resources for the program?
 - a) Cost estimate
 - b) Budget planning
 - c) Financial management
 - d) Fund allocation

- 3) What is the detail of the expected cost mentioned in?
 - a) Report
 - b) Budget plan
 - c) Work plan
 - d) Communication plan

- 4) When is it necessary to obtain the necessary permissions for the program?
 - a) During the program
 - b) After the program
 - c) Much before the program
 - d) If not required

- 5) How does creating a program schedule help?
 - a) Reducing costs
 - b) Managing time
 - c) Increasing attendance
 - d) Promoting

- 6) Why is it important to get feedback on the program?
 - a) To check costs
 - b) For further improvements
 - c) To measure attendance
 - d) For publicity

- 7) Why is it important to find shortcomings in the program?
 - a) To criticize
 - b) To avoid improvements
 - c) To improve the next program
 - d) To spend time

- 8) What is the purpose of communicating information about the program to the public?
 - a) Marketing
 - b) Advertising
 - c) Publicity
 - d) Dissemination

- 9) Which medium is effective in reaching the target audience?
a) Only newspapers
b) Only social media
c) Appropriate media according to the target group
d) Any medium
- 10) What is the most important factor for the success of the program?
a) High cost
b) Effective planning
c) Crowding of publicity
d) Availability of time
- 11) What does the program budget include?
a) Only expenses
b) Only income
c) Both expenses and income
d) Only profit
- 12) What does 'logistics' include in the pre-program preparation of the program?
a) Invitation only
b) Venue, equipment, transportation etc.
c) Publicity only
d) Food only

Q.2 Write short answers. (Any Four)**12**

- a) Possible program risks
b) Planning of financial resources for the program
c) Factors affecting the program
d) Purpose of the program
e) Various program licenses
f) Logistics of the program

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)**12**

- a) What are the essential qualities that a successful program manager should have?
b) What are the important things that are included while preparing the final report?
c) How is it important to divide the work of the program and determine the responsibility?
d) What are the main steps of the program management process?
e) How to prepare a program checklist?
f) Which media should be used for program promotion?

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One)**12**

- a) How to use digital tools in program management?

OR

- b) Write a detailed report of the program you attended.

Q.5 Answer the following question in detail.**12**

How is the need for programs and the importance of program management increasing in the current situation?

Seat
No.

Set P

B.Voc Journalism (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

Introduction To Radio (JMC01201)

वार, दिनांक: गुरुवार, ३०-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) खालीलपैकी कोणत्या प्रकारात सर्वोत्तम ध्वनी गुणवत्ता मिळते?
अ) एएम
ब) एफएम
क) एसडब्लू
ड) एमडब्लू
- २) आकाशवाणीमध्ये बातम्यांचे प्रसारण कोणता विभाग करतो?
अ) राज्य नेटवर्क विभाग
ब) बाह्य सेवा विभाग
क) बातमी सेवा विभाग
ड) स्थानिक बातमी कक्ष
- ३) भारतात सामुदायिक रेडिओचा मुख्य उद्देश काय आहे?
अ) व्यावसायिक जाहिरातींचा प्रसार
ब) स्थानिक समुदायांचे सशक्तीकरण
क) खाजगी रेडिओंची स्पर्धा करणे
ड) बॉलिवूड संगीत प्रसारित करणे
- ४) फोन-इन कार्यक्रमाचे वैशिष्ट्य काय आहे?
अ) स्क्रिप्टेड नाटके
ब) तज्ज्ञ श्रोत्यांना कॉल करतात
क) श्रोते थेट रेडिओ होस्टशी संवाद साधतात
ड) फक्त संगीत प्रसारित होते
- ५) फ्रिक्वेन्सी मॉड्युलेशन रेडिओ 'एफ एम' चा शोध — यांनी लावला.
अ) एडविन हॉवर्ड आर्मस्ट्रॉंग
ब) जॉन चाऊनिंग
क) रेजिनाल्ड फेसेंडेन
ड) यापैकी नाही

- ६) रेडिओ ——— चे माध्यम.
 अ) डोळा
 ब) तोंड
 क) वर्ष
 ड) कान
- ७) निरक्षर लोकसंख्येसाठी कोणते माध्यम योग्य आहे?
 अ) वर्तमानपत्र
 ब) रेडिओ
 क) पत्रिका
 ड) डिजिटल
- ८) ——— रेडिओ एका छोट्या भौगोलिक क्षेत्रापुरते मर्यादित आहे.
 अ) खाजगी
 ब) सार्वजनिक
 क) समुदाय
 ड) यापैकी नाही
- ९) ——— मध्ये एआयआर ला आकाशवाणी म्हटले गेले.
 अ) १९४७
 ब) १९५०
 क) १९५७
 ड) १९६०
- १०) भारतातील पहिला रेडिओ कार्यक्रम रेडिओ क्लब ऑफ ——— द्वारे प्रसारित करण्यात आला.
 अ) दिल्ली
 ब) बॉम्बे
 क) मद्रास
 ड) लखनौ
- ११) 'सुनो सुनाओ लाइफ बनाओ' हे कोणत्या एफएम चॅनलचे प्रसिद्ध घोषवाक्य आहे?
 अ) रेड एफएम
 ब) बिग एफएम
 क) रेडिओ मिर्ची
 ड) आकाशवाणी
- १२) विद्यावाणी हा ——— चा रेडिओ आहे.
 अ) एसयुएस
 ब) एसपीपीयु
 क) ईगु
 ड) बामु

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) रेडिओ नाटकाची घटक आणि महत्त्व स्पष्ट करा.
 ब) एएम (ऑप्लिट्यूड मॉड्युलेशन) म्हणजे काय? रेडिओ प्रसारणातील त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 क) भारतातील प्रमुख खाजगी रेडिओ चॅनेल कोणती आहेत? त्यांची माहिती द्या.
 ड) रेडिओ फिचर म्हणजे काय? त्याची रचना आणि उद्देश स्पष्ट करा.
 इ) संवाद माध्यम म्हणून रेडिओची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 ई) रेडिओ चर्चेची संकल्पना, स्वरूप आणि महत्त्व यावर प्रकाश टाका.

- प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
- अ) आकाशवाणीचे उद्दिष्ट आणि भूमिका
ब) शैक्षणिक रेडिओ
क) माध्यम म्हणून रेडिओच्या मर्यादा
ड) रेडिओ बातमीपत्राचे स्वरूप
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) जनसंज्ञापनाचे माध्यम म्हणून रेडिओ आणि प्रेक्षकांपर्यंत पोहोचण्यात त्याची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.
- किंवा
- ब) रेडिओ निर्मितीतील मायक्रोफोनचे प्रकार आणि त्यांचे उपयोग स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- भारतामध्ये कम्युनिटी रेडिओचे महत्त्व आणि गरज स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

**B. Voc Journalism (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Introduction To Radio (JMC01201)**

Day & Date: Thursday, 30-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative:**12**

- 1) Which mode of radio transmission typically offers the best sound quality?

a) AM	b) FM
c) SW	d) MW

- 2) Which division of AIR is responsible for broadcasting news?
 - a) State Network Division
 - b) External Services Division
 - c) News Services Division
 - d) Local News Cell

- 3) Community radio in India is primarily aimed at:
 - a) Promoting commercial advertisements
 - b) Empowering local communities
 - c) Competing with private radio stations
 - d) Broadcasting Bollywood music

- 4) A 'Phone-in programme format allows _____.
 - a) Scripted drama
 - b) Experts to call the audience
 - c) Listeners to interact live with radio hosts
 - d) Only recorded music to be aired

- 5) Frequency modulation radio 'FM' was invented by _____.

a) Edwin Howard Armstrong	b) John Chowing
c) Reginald Fessenden	d) None of the above

- 6) Radio a medium of the _____.

a) eye	b) mouth
c) year	d) ear

- 7) Which media is suitable for illiterate population?

a) Newspaper	b) Radio
c) Pamphlets	d) Digital

- ७) खालीलपैकी कोण इलेक्ट्रॉनिक पीआर साधन आहे?
 अ) वार्षिक अहवाल ब) व्हिडिओ बुलटिन
 क) प्रेस रिलीज ड) ब्रोशर
- ८) लोकमत प्रभावित करण्याची प्रक्रिया म्हणजे ----.
 अ) जाहिरात ब) लॉबींग
 क) प्रचार ड) पब्लिसिटी
- ९) पीआर मुख्यतः कोणत्या बाबींमध्ये महत्त्वाची भूमिका बजावते?
 अ) मनमोहकता ब) मतनिर्मिती
 क) सांस्कृतिक समज ड) वरील सर्व
- १०) चांगल्या पब्लिक रिलेशन्स ऑफिसर (PRO) मध्ये कोणती गुण असणे आवश्यक आहे?
 अ) उत्कृष्ट संवाद कौशल्य ब) नेतृत्व गुण
 क) रणनीतिक विचारसरणी ड) वरील सर्व
- ११) खालीलपैकी कोण पीआर साधन नाही?
 अ) हाऊस जर्नल ब) प्रेस रिलीज
 क) कर अहवाल ड) मीडिया किट
- १२) "PR" या संज्ञा चे पूर्ण रूप काय आहे?
 अ) प्रॉडक्ट रिलेशन्स ब) पब्लिक रिलेशन्स
 क) पीपल रिलेशनशिप ड) प्रोफेशनल रिलेशनशिप

प्र.२ संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) पीआर आणि प्रचार यातील फरक
 ब) सोशल मीडियेत पीआर साधने
 क) PRO चे कार्य आणि जबाबदाऱ्या
 ड) भारतात पीआरच्या सुरुवातीच्या टप्प्यातील विकास

प्र.३ संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) पब्लिक रिलेशन्सचे अर्थ स्पष्ट करा आणि त्याचा स्वरूप स्पष्ट करा.
 ब) पब्लिक रिलेशन्सच्या नैतिकतेबद्दल लिहा.
 क) आधुनिक व्यवस्थापनामध्ये पीआरची भूमिका स्पष्ट करा.
 ड) मतनेते (Opinion Leaders) संकल्पना स्पष्ट करा, उदाहरणांसह.
 इ) आयव्ही ली यांच्या पीआरमधील योगदानावर संक्षिप्त नोंद लिहा.
 ई) हाऊस जर्नल म्हणजे काय? पीआरमध्ये त्याचा उपयोग काय?

- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) औद्योगिक क्रांतीसह इतिहासाच्या दृष्टीने पीआरचा ऐतिहासिक मागोवा आणि आयव्ही ली व एडवर्ड बर्नेज यांचे योगदान.
किंवा
- ब) मतनिर्मिती आणि मनमोहकतेत (Opinion Formation & Persuasion) पीआरची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- पीआर म्हणजे काय? उदाहरणांसह आंतरिक आणि बाह्य पीआर स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

**B. Voc Journalism (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Introduction To Public Relation (JMC01202)**

Day & Date: Saturday, 25-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative: 12

- 1) Who is known as the "Father of Modern PR"?
 - a) George Creel
 - b) Edward Louis Bernays
 - c) Ivy Lee
 - d) John Hill
- 2) Public Relations is _____.
 - a) A marketing tool
 - b) A management tool
 - c) A publicity tool
 - d) None of the above
- 3) The primary difference between PR and advertising is _____.
 - a) Cost
 - b) Intent
 - c) Media used
 - d) Time
- 4) The Public Relations Society of India (PRSI) was established in _____.
 - a) 1958
 - b) 1960
 - c) 1966
 - d) 1970
- 5) Internal publics include _____.
 - a) Media
 - b) Employees
 - c) Customers
 - d) Shareholders
- 6) "Code of Ethics" in PR refers to _____.
 - a) Marketing rules
 - b) Professional standards
 - c) Media guidelines
 - d) Sales regulations
- 7) Which of these is an electronic PR tool?
 - a) Annual report
 - b) Video bulletin
 - c) Press release
 - d) Brochure
- 8) The process of influencing public opinion is called _____.
 - a) Advertising
 - b) Lobbying
 - c) Propaganda
 - d) Publicity
- 9) PR plays a key role in:
 - a) Persuasion
 - b) Opinion formation
 - c) Cultural understanding
 - d) All of the above

- 10) A good Public Relations Officer (PRO) must have:
- a) Good communication skills
 - b) Leadership qualities
 - c) Strategic thinking
 - d) All of the above
- 11) Which of the following is NOT a PR tool?
- a) House journal
 - b) Press Release
 - c) Tax report
 - d) Media kit
- 12) The term "PR" stands for:
- a) Product Relations
 - b) Public Relations
 - c) People Relationships
 - d) Professional Relationships

Q.2 Write short notes. (Any Two) 12

- a) Difference between PR and publicity.
- b) PR tools in social media.
- c) Functions and responsibilities of a PRO.
- d) Development of PR in India during the early phase.

Q.3 Answer the following questions. (Any Four) 12

- a) Define Public Relations and explain its nature.
- b) Write about the ethics of Public Relations.
- c) Discuss the role of PR in modern management.
- d) Explain the concept of opinion leaders with examples.
- e) Write a short note on Ivy Lee's contribution to PR.
- f) What are House Journals? Mention their uses in PR.

Q.4 Write a detailed answer. (Any One) 12

- a) Discuss the historical perspective of PR with reference to the Industrial Revolution and pioneers like Ivy Lee and Edward Bernays.
- b) Explain the role of PR in opinion formation and persuasion.

Q.5 Write a detailed answer. 12

What is PR? Explain the internal and external PR with examples.

Seat No.	

Set **P****B.Voc Journalism (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:**

मार्च/एप्रिल – २०२६

Event Management (JMC01203)

वार, दिनांक: मंगळवार, २८-०४-२०२६

कमाल गुण: ६०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) 'सोशल इव्हेंट्स' आयोजित करण्याचा मुख्य उद्देश काय असतो?
 अ) उत्पादनांची जाहिरात
 ब) कंपनीच्या धोरणांवर चर्चा
 क) व्यक्ती आणि कुटुंबासाठी वैयक्तिक सोहळे साजरे करणे
 ड) समाजात जनजागृती
- २) कार्यक्रमाच्या 'थीम' ची निवड कशावर आधारित असते?
 अ) कार्यक्रम मॅनेजरची आवड
 ब) कार्यक्रमाचा उद्देश आणि लक्षित प्रेक्षक
 क) उपलब्ध असलेल्या फर्निचरवर
 ड) सर्वात स्वस्त पर्याय
- ३) कार्यक्रम व्यवस्थापनमध्ये 'ई-मेल मार्केटिंग' कशासाठी वापरले जाते?
 अ) जागा आरक्षित करण्यासाठी
 ब) अतिथींना माहिती पाठवण्यासाठी, नोंदणी करण्यासाठी आणि आठवण करून देण्यासाठी
 क) फक्त बजेट तयार करण्यासाठी
 ड) ध्वनी उपकरणे भाड्याने घेण्यासाठी
- ४) 'कार्यक्रम फ्लो' म्हणजे काय?
 अ) जाहिरात
 ब) सजावटीचा अंग
 क) कार्यक्रमाची क्रमवारी आणि वेळ
 ड) अतिथींची संख्या

- ५) कार्यक्रममध्ये वापरले जाणारे 'एव्ही उपकरण' कशासाठी असते?
 अ) अन्न करण्यासाठी
 ब) ध्वनी आणि दृश्य गरजा पूर्ण करण्यासाठी
 क) तिकीट
 ड) सुरक्षा
- ६) 'कॉन्फरन्स' किंवा 'सेमिनार' हे कोणत्या प्रकारचे कार्यक्रम आहेत?
 अ) सामाजिक
 ब) सांस्कृतिक
 क) शैक्षणिक/व्यावसायिक
 ड) मनोरंजन
- ७) 'तिकीट विक्री प्रणाली' चा वापर प्रामुख्याने कशासाठी होतो?
 अ) अन्न व्यवस्थापनासाठी
 ब) प्रवेश नियंत्रण आणि महसूल व्यवस्थापनासाठी
 क) स्वच्छता ठेवण्यासाठी
 ड) कलाकारांचे मनोरंजन करण्यासाठी
- ८) कार्यक्रम व्यवस्थापनामधील 'संकट संवाद' म्हणजे काय?
 अ) सामान्य चर्चा करणे
 ब) आणीबाणीच्या वेळी योग्य माहिती आणि संदेश देणे
 क) फक्त सोशल मीडियावर पोस्ट करणे
 ड) कर्मचाऱ्यांशी बोलणे
- ९) स्थळ करार मध्ये कोणत्या गोष्टीचा समावेश असावा?
 अ) कर्मचाऱ्यांचे तपशील
 ब) भाड्याचे दर, धोरणे आणि सेवा
 क) कार्यक्रमाची थीम
 ड) जाहिरात
- १०) कार्यक्रम व्यवस्थापनामधील 'वेळेची मर्यादा पाळणे' का महत्त्वाचे आहे?
 अ) फक्त दिखावा करण्यासाठी
 ब) एकूण कार्यक्रम प्रक्रियेची कार्यक्षमता आणि गुणवत्ता राखण्यासाठी
 क) जास्त खर्च करण्यासाठी
 ड) कलाकारांना लवकर घरी पाठवण्यासाठी
- ११) 'स्पॉन्सर्स' ला आकर्षित करण्यासाठी सर्वात महत्त्वाची गोष्ट कोणती आहे?
 अ) मोफत तिकीट
 ब) गुंतवणुकीतून मिळणारा दृश्यमान परतावा
 क) उत्तम खाद्यपदार्थ
 ड) कार्यक्रम मॅनेजरचा अनुभव

- १२) कार्यक्रममध्ये ग्राहक अभिप्राय गोळा करणे कशासाठी महत्त्वाचे आहे?
- ग्राहकांना नाराज करण्यासाठी
 - सेवा सुधारण्यासाठी आणि भविष्यातील कार्यक्रम यशस्वी करण्यासाठी
 - फक्त आकडेवारीसाठी
 - बजेट कमी करण्यासाठी

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणत्याही चार)

१२

- कार्यक्रम संभाव्य धोके
- कार्यक्रमासाठी आर्थिक संसाधनांचे नियोजन
- कार्यक्रमावर परिणाम करणारे घटक
- कार्यक्रमाच्या तयारीमध्ये 'लॉजिस्टिक्स'
- कार्यक्रम विविध परवाने
- कार्यक्रमाचे लक्ष्य गट

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- कार्पोरेट कार्यक्रम व्यवस्थापकामध्ये कोणते आवश्यक गुणधर्म असावेत?
- अंतिम अहवाल तयार करताना कोणत्या महत्त्वाच्या गोष्टींचा समावेश केला जातो?
- कार्यक्रमाच्या आपत्कालीन जबाबदारी निश्चित करणे कसे महत्त्वाचे आहे?
- कार्यक्रम व्यवस्थापन बजेट निर्मितीचे मुख्य टप्पे कोणते?
- कार्यक्रमाची पूर्वतयारीची यादी कशी तयार करावी?
- कार्यक्रम प्रचारासाठी कोणत्या माध्यमांचा वापर करावा?

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- डिजिटल साधनांचा कार्यक्रम व्यवस्थापनातील भूमिकेचे मूल्यमापन करा.
किंवा
- तुम्ही उपस्थित असलेल्या कार्यक्रमाचा सविस्तर अहवाल लिहा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

१२

- सामाजिक कार्यक्रमाची गरज आणि प्रसार माध्यमाचे महत्त्व कसे वाढत आहे?

Seat No.	

Set **P**

**B. Voc Journalism (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Event Management (JMC01203)**

Day & Date: Tuesday, 28-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative: **12**

- 1) What is the main purpose of organizing 'social policies'?
 - a) Promotion of products
 - b) Discussion of company policies
 - c) Celebrating personal celebration for individuals and families
 - d) Awareness in the community

- 2) What is the choice of the 'theme' of the event based on?
 - a) Interest of the event manager
 - b) Purpose of the event and target audience
 - c) Available furniture
 - d) The cheapest option

- 3) What is 'email marketing' used for in event management?
 - a) To reserve seats
 - b) To send information, register and remind guests
 - c) To prepare a budget only
 - d) To rent sound equipment

- 4) What is 'event flow'?
 - a) Promotion of the event
 - b) Decoration color
 - c) Sequence and time of the event
 - d) Number of guests

- 5) What is the 'AV equipment' used in the event?
 - a) To heat food
 - b) To meet audio and visual needs
 - c) To check tickets
 - d) For security personnel

- 6) Why is a 'site map' needed for an event?
 - a) To check the budget
 - b) To guide guests and staff to the venue and facilities
 - c) To make a list of sponsors
 - d) To prepare a menu

- 7) What is the main use of a 'ticketing system'?
- a) For food management
 - b) For access control and revenue management
 - c) To maintain cleanliness
 - d) To entertain performers
- 8) What is 'crisis communication' in event management?
- a) To have a general discussion
 - b) To provide appropriate information and messages in times of emergency
 - c) To post on social media only
 - d) To talk to staff
- 9) What should be included in a 'venue agreement'?
- a) Personal details of the staff
 - b) Rental rates, cancellation policies and services
 - c) Theme of the event
 - d) Advertising plan
- 10) Why is it important to adhere to 'time constraints' in event management?
- a) Just for show
 - b) To maintain the efficiency and quality of the overall event process
 - c) To spend more
 - d) To send the artists home early
- 11) What is the most important thing to attract 'sponsors'?
- a) Free tickets
 - b) Visible return on their investment
 - c) Good food
 - d) Experience of the event manager
- 12) Why is it important to collect 'customer feedback' in an event'?
- a) To upset customers
 - b) To improve service and make future events successful
 - c) Just for statistics
 - d) To reduce budget

Q.2 Write short answers. (Any Four)**12**

- a) Program potential risks
- b) Planning financial resources for the program
- c) Factors affecting the program
- d) 'Logistics' in program preparation
- e) Program various licenses
- d) Target group of the program

- Q.3 Answer the following questions. (Any Two) 12**
- a) What are the essential qualities that a corporate program manager should have?
 - b) What are the important things that are included while preparing the final report?
 - c) How is it important to determine the contingency responsibilities of the program?
 - d) What are the main steps in creating a program management budget?
 - e) How to prepare a program preparation checklist?
 - f) What media should be used for program promotion?
- Q.4 Write a detailed answer. (Any One) 12**
- a) Evaluate the role of digital tools in program management.
 - b) Write a detailed report of the program you attended.
- Q.5 Write a detailed answer. 12**
- How is the need for social programs and the importance of media increasing in the current situation?

- ६) दूरचित्रवाणी बातमीदारीतील 'स्टिंग ऑपरेशन' म्हणजे काय?
 अ) बातमीदाराने फक्त फोनवरून माहिती घेणे
 ब) गुप्त कॅमच्याने माहिती गोळा करणे
 क) एकाच बातमीवर अनेक अंकरने चर्चा करणे
 ड) एखाद्या घटनेचे थेट प्रक्षेपण (Live Broadcast)
- ७) दूरदर्शनवरील सर्वाधिक लोकप्रिय आणि ऐतिहासिक मालिकांपैकी एक कोणती?
 अ) नूकड ब) रामायण
 क) शांती ड) सर्कस
- ८) दूरदर्शनवरील 'भारत एक खोज' (Bharat Ek Khoj) ही मालिका कोणाच्या पुस्तकावर आधारित होती?
 अ) महात्मा गांधी ब) रवींद्रनाथ टागोर
 क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ड) पंडित जवाहरलाल नेहरू
- ९) दूरचित्रवाणीवरील जाहिरातींचे (Advertisements) प्रमुख उद्दिष्ट काय असते?
 अ) केवळ माहिती देणे
 ब) उत्पादन किंवा सेवेची विक्री वाढवणे
 क) वाहिनीचे उत्पन्न कमी करणे
 ड) सरकारह धोरणांवर टीका करणे
- १०) 'एच.डी'. (HD) या संज्ञेचा दूरचित्रवाणी वाहिनीच्या संदर्भात काय अर्थ आहे?
 अ) हार्ड डिस्क (Hard Disk)
 ब) ह्युमन डिझाईन (Human Design)
 क) ह्युज डेटा बॉक्स (Set Top Box)
 ड) हाय डेफिनिशन (High Definition)
- ११) 'सेट टॉप बॉक्स (Set Top Box) चा मुख्य उपयोग काय आहे?
 अ) टीव्ही संच दुरुस्त करणे
 ब) केवळ आवाज वाढवणे
 क) डिजिटल सिग्नल डीकोड करणे
 ड) केवळ जाहिराती ब्लॉक करणे
- १२) भारतात खासगी (Private) दूरचित्रवाणी वाहिन्यांना प्रसारण करण्याची परवानगी कोणत्या दशकात मिळाली?
 अ) १९६० चा दशक ब) १९९० चा दशक
 क) १९७० चा दशक ड) १९८० चा दशक

- प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) १२
- अ) पी टू सी
 ब) व्हाइस ओवर
 क) 'बाईट'
 ड) वृत्तवाहिन्यांचे न्यूज सोर्स.
 इ) दूरचित्रवाणी वार्ताहराचे कार्य
 ई) बातमी पॅकेज
- प्र.३ खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
- अ) प्रेक्षकांच्या आवडीनुसार वाहिनीचे किती प्रकार पडतात?
 ब) एखाद्या वाहिनीच्या उत्पन्नाचे मुख्य स्रोत कोणते असतात?
 क) वाहिनीचे 'TRP (Television Rating Point) म्हणजे काय आणि त्याचे महत्त्व काय आहे?
 ड) दूरचित्रवाणी वाहिनी समाजावर कसा प्रभाव पाडते?
- प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) दूरचित्रवाणी माध्यमांच्या मुलाखतीची प्रकार स्पष्ट करून, मुलाखती घेणाऱ्या व्यक्तीची जबाबदारी स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ब) रामायण व महाभारत यांचा भारतीय समाजावर झालेला परिणाम स्पष्ट करा.
- प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- मुलांच्या विकासावर दूरचित्रवाणीचा सकारात्मक आणि नकारात्मक प्रभाव काय आहे?

Seat No.	

Set **P**

**B. Voc Journalism (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Introduction To Television (JMC1301)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative: 12

- 1) In which year was Doordarshan established?
 - a) 1965
 - b) 1959
 - c) 1972
 - d) 1982

- 2) What is the name of the person who presents news on a television channel?
 - a) Director
 - b) News anchor/anchor
 - c) Editor
 - d) Reporter

- 3) What is the purpose of 'Breaking News' in television journalism?
 - a) To provide immediate information about an important event
 - b) To read the news in the newspaper
 - c) To entertain the audience
 - d) To advertise the channel

- 4) What is 'bite' in television journalism?
 - a) A direct narration of a person
 - b) A report given by a news reporter from the scene
 - c) A news story, less than a minute long
 - d) The most important headline in the news

- 5) What is 'TRP' used for in a television news channel?
 - a) To determine the cost of producing a program
 - b) To check the veracity of the facts in the news
 - c) To check the technical quality of the channel (Technical Quality)
 - d) To measure the popularity of the channel and the number of viewers

- 6) What is a 'sting operation' in television news reporting?
 - a) A reporter getting information only over the phone
 - b) Collecting information with a hidden camera
 - c) Several anchors discussing the same news
 - d) Live broadcast of an event

Q.5 Write a detailed answer.

What are the positive and negative effects of television on the development of children?

Seat No.	

Set	P

B.Voc Journalism (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Development Communication (JMC1302)

वार, दिनांक: सोमवार, २०-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२
- १) Modernization Theory कोणत्या दृष्टिकोनाशी संबंधित आहे?
अ) पाश्चात्य दृष्टिकोन ब) पारंपरिक दृष्टिकोन
क) मार्क्सवादी दृष्टिकोन ड) सांस्कृतिक दृष्टिकोन
 - २) विकास संवादाचे मुख्य उद्दिष्ट काय आहे?
अ) औद्योगिक वाढ ब) सामाजिक व वर्तनात्मक बदल
क) आर्थिक जाहिरात ड) राजकीय प्रचार
 - ३) सहभागात्मक संवाद मॉडेल हे कोणावर भर देते?
अ) एकमार्गी संवाद ब) संवाद व समुदाय सहभाग
क) कॉर्पोरेट जाहिरात ड) बातमी लेखन
 - ४) "Diffusion of Innovation" सिद्धांतामध्ये कोण महत्त्वाचे असतात?
अ) Magic Bullet Process
ब) मत नेते (Opinion Leaders)
क) शासन नियंत्रण
ड) वरीलपैकी नाही
 - ५) विकास पत्रकारिता पारंपरिक पत्रकारितेपेक्षा वेगळी कशी आहे?
अ) जनतेच्या समस्या मांडते ब) विकास बातम्या टाळते
क) गॉसिप वापरते ड) मनोरंजनावर भर देते
 - ६) दुर्गम भागांमध्ये कोणते माध्यम सर्वात उपयुक्त आहे?
अ) रेडिओ ब) मासिके
क) सिनेमा ड) दूरदर्शन

- ७) कम्युनिटी रेडिओ प्रभावी का असतो?
 अ) जागतिक स्वरूपाचा असल्यामुळे
 ब) स्थानिक गरजा पूर्ण करतो
 क) मोठ्या निधीची गरज असते
 ड) ग्रामीण आवाज दुर्लक्षित करतो
- ८) कोणते अभियान स्वच्छतेशी संबंधित आहे?
 अ) पल्स पोलिओ
 ब) स्वच्छ भारत अभियान
 क) बेट्टी बचाओ बेट्टी पढाओ
 ड) डिजिटल इंडिया
- ९) विकास पत्रकारांची भूमिका काय असते?
 अ) जनजागृती आणि सहभाग वाढवणे
 ब) जाहिरात करणे
 क) मनोरंजन देणे
 ड) शासन प्रचार
- १०) विकास संवाद प्रामुख्याने कोणत्या दशकात उदयास आला?
 अ) १९४० चे दशक
 ब) १९६० चे दशक
 क) १९८० चे दशक
 ड) २००० चे दशक
- ११) सामाजिक मार्केटिंग म्हणजे काय?
 अ) ग्राहक वस्तू विकणे
 ब) सामाजिक कारणांसाठी प्रचार
 क) राजकीय मोहिमा
 ड) फॅशन मार्केटिंग
- १२) खालीलपैकी कोणते लोकमाध्यम नाही?
 अ) रस्त्यावरचे नाटक
 ब) बाहुली खेळ
 क) होर्डिंग
 ड) जात्रा

प्र.२ लघुउत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) सहभागात्मक संवाद मॉडेलची व्याख्या करा.
 ब) विकास पत्रकारितेची संकल्पना स्पष्ट करा.
 क) ग्रामीण संवादाच्या दोन पद्धती लिहा.
 ड) वर्तन परिवर्तन संवाद म्हणजे काय?
 इ) पारंपरिक माध्यमांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 ई) कम्युनिटी रेडिओच्या कार्याची माहिती द्या.

प्र.३ लघुनिबंध लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) Diffusion of Innovation Theory
 ब) विकासातील स्वयंसेवी संस्थांची भूमिका
 क) नागरिक पत्रकारिता (Citizen Journalism)
 ड) सामाजिक मार्केटिंग धोरणे

- प्र.४ विस्तृत उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) पारंपरिक आणि विकास संवादातील फरक स्पष्ट करा.
- ब) डिजिटल माध्यमे आणि सामाजिक चळवळींची विकास संवादातील भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.५ विस्तृत उत्तर लिहा. १२
- विकास संवादातील अडथळे व त्यावर मात करण्याच्या धोरणांची सविस्तर चर्चा करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Voc Journalism (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Development Communication (JMC1302)**

Day & Date: Monday, 20-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 12

- 1) Modernization theory is primarily linked to _____.
 - a) Western perspective
 - b) Traditional perspective
 - c) Marxist theory
 - d) Cultural theory

- 2) The main goal of development communication is _____.
 - a) Industrial growth
 - b) Social and behavioural change
 - c) Economic advertising
 - d) Political campaigning

- 3) The participatory model of communication focuses on _____.
 - a) One-way communication
 - b) Dialogue and community involvement
 - c) Corporate advertising
 - d) News reporting

- 4) The "Diffusion of Innovation" theory involves _____.
 - a) Magic bullet process
 - b) Opinion leaders
 - c) Government control
 - d) None of the above

- 5) Development journalism differs from conventional journalism because it _____.
 - a) Focuses on public issues
 - b) Ignores development news
 - c) Uses gossip
 - d) Relies on entertainment

- 6) Which medium has significant reach in remote areas?
 - a) Radio
 - b) Magazines
 - c) Cinema
 - d) Television

- 7) Community radio is effective because it _____.
 - a) Is global in nature
 - b) Addresses local needs
 - c) Requires large budgets
 - d) Ignores rural voices

Seat
No.

Set P

B.Voc Journalism (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Audio-Visual Production Techniques (JMC1303)

वार, दिनांक : बुधवार, २२-०४-२०२६

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) शूटिंग वेळापत्रक आणि अंदाजपत्रक तयार करण्याचा टप्पा कोणता?
 अ) पश्चात-निर्मिती ब) निर्मिती
 क) पूर्व-निर्मिती ड) वितरण
- २) "स्टोरीबोर्ड" चा वापर कशासाठी केला जातो?
 अ) ध्वनी प्रभाव रेकॉर्ड करण्यासाठी
 ब) प्रत्येक शॉटचे चित्रण आधी दुश्य रूपात कल्पना करण्यासाठी
 क) प्रकाश समायोजित करण्यासाठी
 ड) उपशीर्षके लिहिण्यासाठी
- ३) "पॅन मूव्हमेंट" म्हणजे काय?
 अ) कॅमेरा आडव्या दिशेने हलतो
 ब) कॅमेरा उभ्या दिशेने झुकतो
 क) कॅमेरा झूम करतो
 ड) कॅमेरा स्थिर राहतो
- ४) "लो-अँगल शॉट" विषयावर कोणता परिणाम घडवतो?
 अ) तटस्थ वातावरण ब) विषय दुर्बल दिसतो
 क) उदास वातावरण ड) विषय प्रभावशाली दिसतो
- ५) चेहऱ्यावर नाट्यमय सावल्या तयार करण्यासाठी कोणती लाईटिंग पद्धत वापरली जाते?
 अ) नैसर्गिक प्रकाश ब) बटरफ्लाय लाईटिंग
 क) लो-की लाईटिंग ड) हाय-की लाईटिंग

- ६) "टिल्ट मूव्हमेंट" मध्ये काय असते.
 अ) कॅमेराची उभी हालचाल ब) आडवी हालचाल
 क) प्रकाश बदल ड) स्थिर फ्रेम
- ७) खालीलपैकी कोणता पर्याय पर्यावरणीय पार्श्वध्वनी रेकॉर्ड करणे याशी संबंधित आहे?
 अ) फोलो ध्वनी ब) स्वयंचलित संवाद पुनर्स्थापन
 क) ध्वनी जोड ड) रूम टोन
- ८) "शॉटगन मार्क" चा वापर कशासाठी होतो.
 अ) पार्श्वध्वनी रेकॉर्ड करणे
 ब) अंतरावरून केंद्रित ध्वनी टिपण्यासाठी
 क) स्टुडिओ निवदेन
 ड) संगीत रेकॉर्ड करणे
- ९) संपादनात "मॉन्टाज" म्हणजे काय?
 अ) फ्रेम मिश्रण
 ब) पार्श्वध्वनी रचना
 क) कालांतर दाखवणारे लहान शॉट्सचे संयोजन
 ड) मंदगती दृश्य
- १०) "पश्चात – निर्मिती" टप्प्यात मुख्यत्वे काय केले जाते?
 अ) कलाकार निवड ब) प्रकाश व्यवस्था
 क) पटकथा लेखन ड) संपादन व ध्वनी मिश्रण
- ११) "फोली आर्टिस्ट" कशासाठी जबाबदार असतो?
 अ) कॅमेरा फ्रेमिंग
 ब) मुख्य दृश्यांना पूरक असलेले अतिरिक्त
 क) संवाद लेखन
 ड) रंग सुधारणा
- १२) "बी-रोल फुटेज" म्हणजे काय?
 अ) मुख्य दृश्यांना पूरक असलेले अतिरिक्त शॉट्स
 ब) मुख्य मुलाखत शॉट
 क) अंतिम संपादित दृश्य
 ड) मूळ ध्वनी रेकॉर्डिंग

- प्र.२ संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- अ) पूर्व-निर्मितीतील सखोल संशोधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) चित्रणात नैसर्गिक आणि कृत्रिम प्रकाशातील फरक स्पष्ट करा.
- क) थेट निर्मितीमध्ये मल्टी-कॅमेरा सेटअपची भूमिका लिहा.
- ड) "शॉटगन मायक्रोफोन" म्हणजे काय? त्याचे उपयोग लिहा.
- इ) डॉल्बी अॅटमॉस म्हणजे काय?
- ई) कृत्रिम बुद्धिमत्तेवर आधारित आवाज परिवर्तन म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.
- प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) १२
- अ) दृश्य सौंदर्यातील रचना तंत्रे
- ब) प्रकाशशैली: रेंब्रॅण्ट, बटरफ्लाय, हाय-की आणि लो-की
- क) ग्रीन स्क्रीन व मोशन कॅप्चर तंत्रज्ञान
- ड) चित्रपट निर्मितीतील ध्वनी स्तरांची रचना
- प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) डॉक्युमेंटरी निर्मितीसाठी पूर्व-निर्मिती प्रक्रियेचे सविस्तर वर्णन करा.
- किंवा
- ब) विविध प्रकाशतंत्रे व त्यांचे वातावरणनिर्मितीतील परिणाम स्पष्ट करा.
- प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२
- आधुनिक ऑडिओ-व्हिज्युअल निर्मितीवर कृत्रिम बुद्धिमत्तेचा प्रभाव चर्चा करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Voc Journalism (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Audio-Visual Production Techniques (JMC1303)**

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 12

- 1) Which stage involves creating a shooting schedule and budgeting?
 - a) Post-Production
 - b) Production
 - c) Pre-Production
 - d) Distribution
- 2) The “Storyboard” is used to _____.
 - a) Record sound effects
 - b) Visualize each shot before filming
 - c) Adjust lighting
 - d) Write subtitles
- 3) The “Pan Movement” means _____.
 - a) Camera moves horizontally
 - b) Camera tilts vertically
 - c) Camera zooms in and out
 - d) Camera remains static
- 4) “Low-Angle Shot” creates which impression on the subject?
 - a) Neutral mood
 - b) Makes subject appear weak
 - b) Sad mood
 - d) Makes subject appear dominant
- 5) Which lighting setup creates dramatic shadows on the face?
 - a) Natural lighting
 - b) Butterfly lighting
 - c) Low-key lighting
 - d) High-key lighting
- 6) The “Tilt Movement” involves _____.
 - a) Vertical movement of camera
 - b) Horizontal movement
 - c) Lighting change
 - d) Static frame
- 7) Which of the following refers to recording ambient environmental sounds?
 - a) Foley sound
 - b) ADR
 - c) Sound bridge
 - d) Room tone
- 8) The “Shotgun Microphone” is used for _____.
 - a) Ambient sound recording
 - b) Capturing focused sound from distance
 - c) Studio narration
 - d) Recording music

- 9) In editing, “Montage” means _____.
 a) Frame blending
 b) Background sound design
 c) Sequence of short shots showing passage of time
 d) Slow-motion sequence
- 10) The “Post-Production” stage mainly involves _____.
 a) Casting
 b) Lighting setup
 c) Scripting
 d) Editing and sound mixing
- 11) “Foley Artist” is responsible for: _____.
 a) Camera framing
 b) Recreating everyday sound effects
 c) Writing dialogue
 d) Colour correction
- 12) “B-Roll Footage” refers to _____.
 a) Supplementary shots used to support main visuals
 b) Main interview shot
 c) Final edited sequence
 d) Raw audio recording

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Explain the importance of in-depth research in pre-production.
 b) What is the difference between natural light and artificial light in cinematography?
 c) Describe the role of multi-camera setup in live production.
 d) Define “Shotgun Microphone” and its uses.
 e) What is Dolby Atmos?
 f) Explain “AI-powered voice modulation.”

Q.3 Write short notes. (Any Two) 12

- a) Composition techniques in visual aesthetics
 b) Lighting styles: Rembrandt, Butterfly, High-Key & Low-Key
 c) Green Screen and Motion Capture technology
 d) Sound layering in film production

Q.4 Write a Detailed Answer (Any One) 12

- a) Describe the pre-production process for documentary filmmaking in detail.

OR

- b) Explain various lighting techniques and their mood effects.

Q.5 Write a Detailed Answer 12

Discuss the impact of Artificial Intelligence on modern audio-visual production.

Seat No.	

Set	P

B.Voc Journalism (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६
Marathi - 1 (JMC1308)

वार, दिनांक : शुक्रवार, २४-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

कमाल गुण: ३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून लिहा.

०६

- १) निबंध हा कोणत्या प्रकारचा साहित्यप्रकार आहे?
अ) ललित
ब) व्यवहारिक
क) वैज्ञानिक
ड) धार्मिक
- २) विषयनिष्ठ निबंधाचा हेतू काय असतो?
अ) कथा सांगणे
ब) माहिती देणे
क) विचारप्रवर्तन करणे
ड) मनोरंजन करणे
- ३) वादात्मक निबंधात काय असते?
अ) कथा
ब) भावना
क) युक्तिवाद
ड) वर्णन
- ४) निबंध लेखनाची मूलभूत अट कोणती आहे?
अ) शब्दसंपदा
ब) रचना आणि प्रवाह
क) शब्दसंख्या
ड) शीर्षक
- ५) व्यावहारिक निबंध कुठे उपयोगात येतात?
अ) कार्यालयीन व्यवहारात
ब) नाटक लेखनात
क) कविता लेखनात
ड) कथा लेखनात
- ६) निबंधाच्या भाषाशैलीत कोणता गुण आवश्यक आहे?
अ) गेयता
ब) औपचारिकता
क) तर्कसंगतता
ड) व्यावसायिकता

- प्र.२ खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) ०६
- अ) वादात्मक निबंधाचे वैशिष्ट्य लिहा.
ब) निबंध लेखनाची तत्त्वे कोणती?
क) व्यावहारिक निबंध लेखनाचे उद्दिष्ट काय?
ड) लघुनिबंधाची रचना कशी असते?
- प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) ०६
- अ) कथात्मक निबंध
ब) भाषाशैलीचे महत्त्व
क) वैचारिक चळवळीत निबंधाचे योगदान
ड) निबंध लेखनाचे उपयोग
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) निबंध लेखनातील विविध प्रकारांचे विश्लेषण करा.
किंवा
ब) वैचारिक चळवळींमध्ये निबंधाचे योगदान स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

B.Voc Journalism (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

**Co-Curricular Course
NSS (JMC-CC-301)**

वार, दिनांक: सोमवार, २७-०४-२०२६

कमाल गुण: ३०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०६

- १) सरकारने सुरु केलेल्या योजनांचे मुख्य उद्दिष्ट काय असते?
अ) लोकांमध्ये गरिबी वाढवणे ब) वंचित घटकांचे जीवनमान सुधारणे
क) केवळ शहरांचा विकास करणे ड) लोकांना निष्क्रिय बनवणे
- २) चांगले नेतृत्व कोणत्या परिस्थितीत आवश्यक आहे?
अ) कोणतेही काम नसताना
ब) काम करताना आणि ध्येय गाढताना
क) केवळ एका व्यक्तीने काम करताना
ड) कामात गोंधळ असताना
- ३) धोरणात्मक नियोजनाचा मुख्य फायदा काय आहे?
अ) कृतींना योग्य दिशा देणे आणि प्रभावी निर्णय घेणे
ब) संसाधनांची कमतरता वाढवणे
क) अनिश्चितता वाढवणे
ड) भविष्यातील अंदाज न करणे
- ४) 'एनएफएचएस' (NFHC) चा डेटा प्रामुख्याने कोणत्या मंत्रालयासाठी उपयुक्त असतो?
अ) गृह मंत्रालय
ब) परराष्ट्र मंत्रालय
क) आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय
ड) संरक्षण मंत्रालय
- ५) स्वयंसेवकाने कोणत्या गुणांवर भर देणे महत्त्वाचे आहे?
अ) स्वार्थ आणि आळस ब) उद्धटपणा
क) अति औपचारिकता ड) निष्ठा, सचोटी आणि समर्पण

६) 'कुटुंबा'ची (Family) माहिती गोळा करताना कशाबद्दल विचारतो?

- अ) कुटुंबातील सदस्यांची संख्या आणि नातेसंबंध
- ब) घरातील पाळीव प्राणी
- क) आवडते पदार्थ
- ड) दूरचित्रवाणीचे कार्यक्रम

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

0६

- अ) भारतातील स्वयंसेवेचे आदर्श
- ब) प्रभावी संवाद कौशल्ये
- क) सामाजिक-आर्थिक सर्वेक्षण
- ड) राष्ट्रीय कुटुंब आरोग्य सर्वेक्षण
- इ) जनगणना
- ई) स्वयंसेवकांना प्रशिक्षण

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

0६

- अ) स्वयंसेवकाची कोणतीही चार प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ब) लोककल्याण विषयक योजनाची अंमलबजावणीची आवश्यकता का आहे?
- क) 'डेटा विश्लेषण' मुख्य गरज काय आहे?
- ड) राष्ट्रीय नमुना सर्वेक्षण संघटनाचे मुख्य कार्य काय आहे?

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

0६

- अ) विकास धोरण तयार करण्यासाठी असलेल्या सरकारी संस्थांचा परिचय द्या.
- ब) अहवाल लेखनात कोणते घटक समाविष्ट केले जाते?

प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा.

0६

शेतकरी आणि ग्रामीण भागातील सामाजिक आर्थिक उन्नतीसाठी सरकारने सुरु केलेल्या विविध योजनांचा परिचय द्या.

Seat No.	

Set	P

**B.Voc Journalism (Semester - III) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April - 2026
Co-Curricular Course
NSS (JMC-CC-301)**

Day & Date: Monday, 27-04-2026
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 06

- 1) What is the main objective of the schemes launched by the government?
 - a) Increasing poverty among the people
 - b) Improving the living standards of the deprived sections
 - c) Developing cities only
 - d) Making people inactive

- 2) In which situations is good leadership necessary?
 - a) When there is no work
 - b) When working and achieving the goal
 - c) When only one person is working
 - d) When there is confusion in the work

- 3) What is the main benefit of strategic planning?
 - a) Giving right direction to actions and taking effective decisions
 - b) Increasing resource scarcity
 - c) Increasing uncertainty
 - d) Not predicting the future

- 4) The data of 'NFHS' is mainly useful for which ministry?
 - a) Ministry of Home Affairs
 - b) Ministry of External Affairs
 - c) Ministry of Health and Family Welfare
 - d) Ministry of Defence

- 5) What qualities are important to emphasize in a volunteer?

a) Selfishness and laziness	b) Arrogance
c) Excessive formality	d) Loyalty, integrity and dedication

- 6) What do we ask about while collecting information about 'Family'?
 - a) Number of family members and relationships
 - b) Pets in the house
 - c) Favourite food
 - d) Television programmes

- Q.2 Write short answers. (Any Three) 06**
- a) Ideals of volunteering in India
 - b) Effective communication skills
 - c) Socio-economic survey
 - d) National Family Health Survey
 - e) Census
 - f) Training of volunteers
- Q.3 Answer the following questions. (Any Two) 06**
- a) Explain any four major characteristics of a volunteer.
 - b) Why is there a need to implement a public welfare scheme?
 - c) What is the main need for 'data analysis'?
 - d) What is the main function of the National Sample Survey Organisation?
- Q.4 Answer the following questions. (Any One) 06**
- a) Introduce the government institutions involved in formulating development policies?
 - b) What are the elements included in report writing?
- Q.5 Answer the following question in detail. 06**
- Introduce the various schemes launched by the government for the socio-economic upliftment of farmers and rural areas?

Seat No.	

Set P

B.Voc Journalism (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Media Law and Ethics (JMC1401)

वार, दिनांक: गुरुवार, १६-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य कोणत्या कलमात दिले आहे?
 - अ) कलम १४
 - ब) कलम १९(१)(a)
 - क) कलम २१
 - ड) कलम ३२
- २) Press and Registration of Books Act कोणत्या वर्षी लागू झाला?
 - अ) १८६७
 - ब) १९५५
 - क) १९७८
 - ड) २०००
- ३) पत्रकारांच्या कामकाजाशी संबंधित कोणता कायदा आहे?
 - अ) माहिती तंत्रज्ञान कायदा
 - ब) पीसीआय अॅक्ट
 - क) कॉपीराइट कायदा
 - ड) श्रमिक पत्रकार अधिनियम
- ४) सायबर बदनामी म्हणजे काय?
 - अ) ऑफलाइन बदनामी
 - ब) ऑनलाइन बदनामी
 - क) प्रिंट मीडिया बदनामी
 - ड) प्रसारण बदनामी
- ५) ओटीटी प्लॅटफॉर्मचे नियमन कोणत्या नियमांखाली केले जाते?
 - अ) केबल टीव्ही कायदा
 - ब) आयपीसी
 - क) माहिती तंत्रज्ञान अधिनियम २०२१
 - ड) RBI
- ६) भारतात जाहिरात मानके कोणती संस्था नियंत्रित करते?
 - अ) पीसीआय
 - ब) एएससीआय
 - क) ट्राय
 - ड) सेबी

- ७) डीपफेक तंत्रज्ञान कोणत्या क्षेत्राशी संबंधित आहे?
 अ) नभोवाणी ब) कायदा
 क) मुद्रण ड) कृत्रिम बुद्धिमत्ता
- ८) न्यायालय अवमान अधिनियम कोणत्या वर्षी लागू झाला?
 अ) १९७१ ब) १९५७
 क) १९९५ ड) २०००
- ९) Paid news म्हणजे काय?
 अ) मोफत बातमी ब) प्रायोजित बातमी
 क) सरकारी बातमी ड) नभोवाणी बातमी
- १०) कॉपीराइटशी संबंधित कायदा कोणता आहे?
 अ) आयटी अॅक्ट ब) पीसीआय अॅक्ट
 क) कॉपीराइट अॅक्ट १९५७ ड) केबल अॅक्ट
- ११) नीतिमूल्यांवर आधारित पत्रकारिता कशावर भर देते?
 अ) नफा ब) जाहिरात
 क) टीआरपी ड) सत्य
- १२) द्वेषपूर्व भाषण कायद्यांचा उद्देश काय आहे?
 अ) भाषण वाढवणे ब) द्वेष रोखणे
 क) मीडिया वाढवणे ड) जाहिरात

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) माध्यम कायद्यांची संकल्पना आणि गरज स्पष्ट करा.
 ब) श्रमिक पत्रकार अधिनियम १९५५ याबद्दल माहिती द्या.
 क) सायबर बुलिंग म्हणजे काय? थोडक्यात स्पष्ट करा.
 ड) पत्रकारितेतील नीतिशास्त्राची व्याख्या करा.
 ई) माध्यमांशी संबंधित मूलभूत अधिकार स्पष्ट करा.
 ई) कॉपीराइट अॅक्ट १९५७ म्हणजे काय?

प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) भारतीय संविधानाची प्रस्तावना आणि तीचे महत्त्व
 ब) केबल टेलिव्हिजन कायदा, १९९५
 क) सायबर बंदनामी आणि ट्रोलिंग
 ड) भारतीय माध्यमांमधील पेड न्यूज

- प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) लोकशाही समाजात माध्यमांची भूमिका स्पष्ट करा.
किंवा
ब) माहिती तंत्रज्ञान अधिनियम २००० आणि त्याचे माध्यमांतील महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२
समकालीन पत्रकारितेतील नैतिक आव्हाने स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

**B.Voc Journalism (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Media Law and Ethics (JMC1401)**

Day & Date: Thursday, 16-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative: 12

- 1) Freedom of Speech and Expression is guaranteed under which Article?
 - a) Article 14
 - b) Article 19(1)(a)
 - c) Article 21
 - d) Article 32
- 2) Press and Registration of Books Act was enacted in _____.
 - a) 1867
 - b) 1955
 - c) 1978
 - d) 2000
- 3) Which Act deals with working conditions of journalists?
 - a) IT Act
 - b) PCI Act
 - c) Copyright Act
 - d) Working Journalists Act
- 4) Cyber defamation refers to _____.
 - a) Offline defamation
 - b) Online defamation
 - c) Print media defamation
 - d) Broadcast defamation
- 5) OTT platforms are regulated under _____.
 - a) Cable TV Act
 - b) IPC
 - c) IT Rules 2021
 - d) RBI
- 6) Which body regulates advertising standards in India?
 - a) PCI
 - b) ASCI
 - c) TRAI
 - d) SEBI
- 7) Deepfake technology is related to _____.
 - a) Radio
 - b) Law
 - c) Print
 - d) AI
- 8) Contempt of Court Act was enacted in _____.
 - a) 1971
 - b) 1957
 - c) 1995
 - d) 2000
- 9) Paid news refers to _____.
 - a) Free news
 - b) Sponsored news
 - c) Government news
 - d) Radio news

Seat No.	

Set P

B.Voc Journalism (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Introduction To Advertising (JMC1402)

वार, दिनांक : शनिवार, १८-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) जाहिरात हा ---- चा एक प्रकार आहे.
 अ) वैयक्तिक संवाद ब) जनसंवाद
 क) अंतरवैयक्तिक संवाद ड) गट संवाद
- २) जाहिरातीचा मुख्य उद्देश ---- आहे.
 अ) करमणूक ब) माहिती आणि च्याकडे प्रवृत्त करणे
 क) फक्त शिक्षण ड) यापैकी नाही
- ३) खालीलपैकी ---- हे छापील माध्यमाचे उदाहरण आहे.
 अ) रेडिओ ब) वृत्तपत्र
 क) दूरदर्शन ड) सिनेमा
- ४) ग्राहक वर्तणूक म्हणजे ----.
 अ) ग्राहकांच्या खरेदीच्या सवयी ब) विक्रेत्याचे वर्तन
 क) उत्पादन प्रक्रिया ड) वितरण
- ५) जाहिरात एजन्सी प्रामुख्याने ---- सेवा पुरवते.
 अ) उत्पादन
 ब) सर्जनशील आणि माध्यम सेवा
 क) थेट उत्पादन विक्री
 ड) वितरण
- ६) बाह्य जाहिरातीमध्ये ---- चा समावेश होतो.
 अ) वृत्तपत्रे ब) होर्डिंग्ज
 क) रेडिओ ड) नियतकालिके

- ७) डिजिटल जाहिरातीमध्ये ——— चा समावेश होतो.
 अ) टीव्ही जाहिराती ब) सोशल मीडिया जाहिराती
 क) पत्रके ड) पोस्टर्स
- ८) भावनिक आवाहन ——— वर लक्ष केंद्रित करते.
 अ) तर्क ब) भावना
 क) डेटा ड) तथ्ये
- ९) कॉपीरायटिंग म्हणजे ———.
 अ) लेआउट डिझाइन करणे ब) जाहिरातीसाठी मजकूर लेखन
 क) जाहिराती छापणे ड) प्रसारण करणे
- १०) ASCI म्हणजे ———.
 अ) अॅडव्हर्टायझिंग सोसायटी ऑफ इंडिया
 ब) अॅडव्हर्टायझिंग स्टॅंडर्ड्स कौन्सिल ऑफ इंडिया
 क) असोसिएशन ऑफ सेल्स कौन्सिल इंडिया
 ड) यापैकी नाही
- ११) दिशाभूल करणारी जाहिरात ——— असते.
 अ) माहितीपूर्ण ब) फसवी
 क) सर्जनशील ड) कायदेशीर
- १२) जाहिरातीमध्ये एआयचा वापर ——— साठी केला जातो.
 अ) हाताने काम करणे ब) स्वयंचलन आणि लक्ष्यीकरण
 क) छपाई ड) वितरण

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) जाहिरातीची व्याख्या लिहा.
 ब) जाहिरातीचे प्रकार स्पष्ट करा.
 क) ग्राहक वर्तणूक म्हणजे काय?
 ड) जाहिरात एजन्सीची रचना.
 इ) जाहिरात आणि प्रसिद्धी यातील फरक.
 ई) अर्थव्यवस्थेत जाहिरातीची भूमिका.

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे/टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

१२

- अ) पारंपारिक जाहिरात माध्यमे
 ब) डिजिटल जाहिरात
 क) जाहिरातीची आवाहने
 ड) जाहिरातीमध्ये दृश्य संप्रेषण

- प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) जाहिरातीची उत्क्रांती आणि महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) विविध जाहिरात माध्यमे त्यांचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.
- प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२
भारतातील जाहिरात नीतिमत्ता आणि कायदेशीर मुद्दे उदाहरणासह स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B.Voc Journalism (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Introduction To Advertising (JMC1402)**

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative:

12

- 1) Advertising is a form of:
 - a) Personal communication
 - b) Mass communication
 - c) Interpersonal communication
 - d) Group communication

- 2) The main objective of advertising is _____.
 - a) Entertainment
 - b) Information and persuasion
 - c) Education only
 - d) None

- 3) Which is a type of print media?
 - a) Radio
 - b) Newspaper
 - c) Television
 - d) Cinema

- 4) Consumer behavior refers to _____.
 - a) Buying habits of consumers
 - b) Seller behavior
 - c) Production process
 - d) Distribution

- 5) Advertising agency mainly performs _____.
 - a) Manufacturing
 - b) Creative and media services
 - c) Selling products directly
 - d) Distribution

- 6) Outdoor advertising includes _____.
 - a) Newspapers
 - b) Hoardings
 - c) Radio
 - d) Magazines

- 7) Digital advertising includes _____.
 - a) TV ads
 - b) Social media ads
 - c) Flyers
 - d) Posters

- 8) Emotional appeal focuses on _____.
 - a) Logic
 - b) Feelings
 - c) Data
 - d) Facts

- 9) Copywriting means _____.
a) Designing layout b) Writing ad content
c) Printing ads d) Broadcasting
- 10) ASCI stands for _____.
a) Advertising Society of India
b) Advertising Standards Council of India
c) Association of Sales Council India
d) None
- 11) Misleading advertisement is _____.
a) Informative b) Deceptive
c) Creative d) Legal
- 12) AI in advertising is used for _____.
a) Manual work b) Automation and targeting
c) Printing d) Distribution

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) Define advertising.
b) Explain types of advertising.
c) What is consumer behavior?
d) Structure of advertising agency.
e) Difference between advertising and publicity.
f) Role of advertising in economy.

Q.3 Write Short Answers/Write Short Notes. (Any Two) 12

- a) Traditional advertising media
b) Digital advertising
c) Advertising appeals
d) Visual communication in advertising

Q.4 Write a detailed answer. (Any One) 12

- a) Explain the evolution and importance of advertising.
b) Discuss different advertising media with advantages and disadvantages.

Q.5 Write a detailed answer. 12

Explain advertising ethics and legal issues in India with examples.

Seat No.	

Set **P**

B.Voc Journalism (सत्र – IV) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Corporate Communication (JMC1403)

वार, दिनांक : मंगळवार, २१-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

कमाल गुण: ६०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१२

- १) कॉर्पोरेट कम्युनिशनमध्ये स्टेकहोल्डर्स म्हणजे काय?
 - अ) फक्त कर्मचारी
 - ब) फक्त ग्राहक
 - क) ज्यांचा व्यवसायाशी संबंध आहे असे सर्व
 - ड) फक्त मालक
- २) अंतर्गत संवादाचे मुख्य माध्यम कोणते?
 - अ) प्रेस रिलीज
 - ब) न्यूजलेटर
 - क) जाहिरात
 - ड) टीव्ही न्यूज
- ३) CSR चा पूर्ण विस्तार काय आहे?
 - अ) Corporate Social Responsibility
 - ब) Company Social Rights
 - क) Corporate Small Research
 - ड) Customers Social Responsibility
- ४) संकट काळात केल्या जाणाऱ्या संवादाला काय म्हणतात?
 - अ) साध्या गप्पा
 - ब) क्रायसिस कम्युनिकेशन
 - क) अंतर्गत संवाद
 - ड) पर्सनल रिलेशन्स
- ५) ब्रँडची टॅगलाईन कशासाठी वापरली जाते?
 - अ) ओळख पटवण्यासाठी
 - ब) पगार देण्यासाठी
 - क) ऑडिट करण्यासाठी
 - ड) अंतर्गत संवाद
- ६) माध्यम प्रतिनिधींशी संबंध ठेवण्याला काय म्हणतात?
 - अ) पर्सनल रिलेशन्स
 - ब) मीडिया रिलेशन्स
 - क) लीगल रिलेशन्स
 - ड) संवाद

- ७) इंटरनेट हे संवादाचे कोणते साधन आहे?
 अ) बाह्य ब) अंतर्गत
 क) जागतिक ड) पर्सनल रिलेशन्स
- ८) एखाद्या संस्थेची लोकांच्या मनातील प्रतिमा म्हणजे काय?
 अ) कॉर्पोरेट इमेज ब) कॉर्पोरेट लोगो
 क) कॉर्पोरेट ऑफिस ड) मीडिया रिलेशन्स
- ९) प्रेस रिलीज कोणासाठी पाठवले जाते?
 अ) ग्राहकांसाठी ब) पत्रकारांसाठी
 क) स्पर्धाकांसाठी ड) कॉर्पोरेट ऑफिस
- १०) खालीलपैकी कोणते डिजिटल माध्यम आहे?
 अ) वर्तमानपत्र ब) ब्लॉग
 क) भिक्तीपत्रक ड) जाहिरात
- ११) थॉट लीडरशिप कशाचा भाग आहे?
 अ) जाहिरात ब) आशय निर्मिती
 क) उत्पादन ड) ग्राहक
- १२) सोशल मीडियावरील नकारात्मक कमेंट्स हाताळणे याला काय म्हणतात?
 अ) फीडबॅक मॅनेजमेंट ब) दुर्लक्ष करणे
 क) तक्रार ड) लीगल रिलेशन्स

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

१२

- अ) ब्रँड व्हॉइस
 ब) प्रेस किट
 क) कॉर्पोरेट गव्हर्नन्स
 ड) डेटा-ड्रिव्हन कम्युनिकेशन
 इ) व्हर्च्युअल मीटिंग्सची गरज
 ई) मीडिया ट्रेनिंगचे महत्त्व

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१२

- अ) सोशल मीडिया धोरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 ब) अंतर्गत संवादाची माध्यमे कोणती?
 क) कॉर्पोरेट संवादातील नैतिक मुद्दे स्पष्ट करा.
 ड) प्रवक्ताची भूमिका काय असते?

प्र.४ विस्तृत उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१२

- अ) कॉर्पोरेट कम्युनिकेशन आणि जनसंपर्क (PR) यातील फरक सविस्तर स्पष्ट करा.
 ब) कॉर्पोरेट क्षेत्रात AI आणि ऑटोमेशनच्या भूमिकेवर चर्चा करा.

प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा.

१२

कॉर्पोरेट सोशल रिस्पॉन्सिबिलिटी (CSR) म्हणजे काय? CSR उपक्रमांत संवादाचे महत्त्व केस स्टडीसह स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

**B.Voc Journalism (Semester - IV) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April – 2026
Corporate Communication (JMC1403)**

Day & Date: Tuesday, 21-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.**12**

- 1) What do Stakeholders mean in Corporate Communication?
 - a) Employees only
 - b) Customers only
 - c) All those associated with the business
 - d) Owners only

- 2) Which is the primary medium of Internal Communication?
 - a) Press Release
 - b) Newsletter
 - c) Advertisement
 - d) TV News

- 3) What is the full expansion of 'CSR'?
 - a) Corporate Social Responsibility
 - b) Company Social Rights
 - c) Corporate Small Research
 - d) Customers Social Responsibility

- 4) What is communication during a crisis called?
 - a) Casual Talk
 - b) Crisis Communication
 - c) Internal Communication
 - d) Personal Relations

- 5) What is a brand's 'Tagline' used for?
 - a) For Identification
 - b) For Salary Payment
 - c) For Auditing
 - d) Internal Dialogue

- 6) What is maintaining relations with media representatives called?
 - a) Personal Relations
 - b) Media Relations
 - c) Legal Relations
 - d) Dialogue

- 7) What type of communication tool is 'Intranet'?
 - a) External
 - b) Internal
 - c) Global
 - d) Personal Relations

- 8) What is the public perception of an organization called?
 - a) Corporate Image
 - b) Corporate Logo
 - c) Corporate Office
 - d) Media Relations

- प्र.२ खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 0६
- अ) वैचारिक लेखनाची संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) वैचारिक लेखनाची उद्दिष्टे लिहा.
क) वैचारिक लेखनाची वैशिष्ट्ये लिहा.
ड) वैचारिक लेखनाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र.३ टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 0६
- अ) लेखन प्रक्रियेची पायरी
ब) वैचारिक लेख विषयांची निवड
क) लेखन कौशल्य सुधारण्यासाठी तंत्र
ड) वैचारिक लेखनाची मूल्यांकन पद्धती
- प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२
- अ) वैचारिक लेखनाचे स्वरूप व महत्त्व स्पष्ट करा.
किंवा
ब) लेखन प्रक्रियेच्या पायऱ्या सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

B.Voc Journalism (सत्र – IV) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Introduction to Television (BVHCT0401)

वार, दिनांक: गुरुवार, १६-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८
- १) भारतातील पहिले दूरदर्शन प्रसारण कोणत्या शहरातून झाले?
 - अ) मुंबई
 - ब) दिल्ली
 - क) कोलकाता
 - ड) चेन्नई
 - २) 'रामायण आणि 'महाभारत' या मालिका कोणत्या दशकात प्रसारित झाल्या?
 - अ) १९७० चे दशक
 - ब) १९८० चे दशक
 - क) १९९० चे दशक
 - ड) २००० चे दशक
 - ३) दूरदर्शन कोणत्या संस्थेद्वारे चालवले जाते?
 - अ) TRAI
 - ब) प्रसार भारती
 - क) CBFC
 - ड) इन्फोसिस
 - ४) 'डीडी स्पोर्ट्स' हा चॅनेल कोणत्या प्रकारचे कार्यक्रम दाखवतो?
 - अ) मनोरंजन
 - ब) बातम्या
 - क) क्रीडा
 - ड) संगीत
 - ५) 'डीडी सहायद्री' हा चॅनेल कोणत्या भाषेत प्रसारित होतो?
 - अ) मराठी
 - ब) गुजराती
 - क) तेलुगू
 - ड) कन्नड
 - ६) 'डीडी न्यूज' हा चॅनेल कोणत्या वर्षी सुरू झाला?
 - अ) १९८०
 - ब) २००३
 - क) १९९५
 - ड) २०१०
 - ७) भारतात रंगीत दूरदर्शन कोणत्या वर्षी सुरू झाले?
 - अ) १९७२
 - ब) १९८२
 - क) १९९१
 - ड) २०००

- ८) 'सत्यमेव जयते' हा कार्यक्रम कोणी होस्ट केला?
अ) अमिताभ बच्चन ब) आमिर खान
क) शाहरूख खान ड) रजनीकांत

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
- अ) पी टू सी
ब) व्हाइस ओवर
क) टीव्ही मुलाखत
ड) वृत्तवाहिन्यांचे न्यूज सोर्स.
इ) दूरचित्रवाणी वार्ताहराचे कार्य
ई) बातमी पॅकेज
- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (दोन पैकी एक) १०
- अ) दूरचित्रवाणी वरील लेखनाचे प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
ब) रामायण व महाभारत यांचा भारतीय समाजावर झालेला परिणाम स्पष्ट करा.
- प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. १०
- दूरचित्रवाणी माध्यमांच्या मुलाखतीचे प्रकार स्पष्ट करून, मुलाखती घेणाऱ्या व्यक्तीची जबाबदारी स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set	P

**B. Voc Journalism (Semester - IV) (New/Old) (CBCS) Examination:
March/April– 2026
Introduction to Television (BVHCT0401)**

Day & Date: Thursday, 16-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) From which city did the first television broadcast in India take place?
 - a) Mumbai
 - b) Delhi
 - c) Kolkata
 - d) Chennai
- 2) In which decade were the serials 'Ramayana' and 'Mahabharata' broadcasted?
 - a) 1970s
 - b) 1980s
 - c) 1990s
 - d) 2000s
- 3) Which organization is Doordarshan run by?
 - a) TRAI
 - b) Prasar Bharati
 - c) CBFC
 - d) Infosys
- 4) What type of programs does the channel 'DD Sports' show?
 - a) Entertainment
 - b) News
 - c) Sports
 - d) Music
- 5) In which language does the channel 'DD Sahyadri' broadcast?
 - a) Marathi
 - b) Gujarati
 - c) Telugu
 - d) Kannada
- 6) In which year was the channel 'DD News' started?
 - a) 1980
 - b) 2003
 - c) 1995
 - d) 2010
- 7) In which year did colour television start in India?
 - a) 1972
 - b) 1982
 - c) 1991
 - d) 2000
- 8) Who hosted the program 'Satyamev Jayate'?
 - a) Amitabh Bachchan
 - b) Aamir Khan
 - c) Shahrukh Khan
 - d) Rajinikanth

Q.2 Write short answers. (Any Four) 12

- a) P to C.
- b) Voice over
- c) TV interview
- d) News source of news channels.
- e) Work of a television reporter
- f) News package

Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10

a) Explain the types of writing on television.

OR

b) Explain the impact of Ramayana and Mahabharata on Indian society.

Q.4 Write a detailed answer. 10

Explain the types of television media interviews and explain the responsibility of the interviewer.

Seat No.	

Set	P

B.Voc Journalism (सत्र – IV) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Introduction to Advertising (BVHCT0402)

वार, दिनांक : शनिवार, १८-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) AIDA मॉडेलमध्ये पहिला टप्पा कोणता आहे?
 - अ) आवड
 - ब) इच्छा
 - क) लक्ष वेधणे
 - ड) कृती
- २) DAGMAR चा अर्थ काय होतो?
 - अ) जाहिरात धोरण ठरवणे
 - ब) जाहिरात लक्ष्य व परिणाम मोजणे
 - क) जाहिरात नियोजन व बजेट
 - ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- ३) खालीलपैकी प्रसारण माध्यम कोणते आहे?
 - अ) वर्तमानपत्र
 - ब) मासिक
 - क) दूरदर्शन
 - ड) होर्डिंग
- ४) जाहिरात तयार करण्याचे काम कोण करते?
 - अ) ग्राहक
 - ब) जाहिरात संस्था
 - क) वितरक
 - ड) प्रेक्षक
- ५) भारतातील जाहिरात नियंत्रण संस्था कोणती आहे?
 - अ) TRAI
 - ब) ASCI
 - क) BARC
 - ड) PRCI
- ६) Maslow च्या गरजांचे क्रमानुसार आत्मसाक्षात्कार हे:
 - अ) मूलभूत गरज
 - ब) सर्वात उच्च पातळीची गरज
 - क) सुरक्षिततेची गरज
 - ड) सामाजिक गरज

- ७) छापील माध्यमाच्या जाहिरातीचे मुख्य वैशिष्ट्य कोणते?
 अ) जास्त खर्च
 ब) कमी प्रतिसाद
 क) विस्तृत पोहोच आणि विश्वासाहता
 ड) त्वरित अभिप्राय नाही
- ८) जागतिक ब्रँड प्रचारासाठी केलेली जाहिरात कशात मोडते?
 अ) स्थानिक जाहिरात
 ब) प्रादेशिक जाहिरात
 क) राष्ट्रीय जाहिरात
 ड) आंतरराष्ट्रीय जाहिरात

प्र.२ लघुलेख लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) भारतातील जाहिरात क्षेत्राचा विकास
 ब) AIDA मॉडेल
 क) छापील जाहिरातीचे घटक
 ड) जाहिरात आणि ग्राहक कल्याण
 इ) ग्राहक व जाहिरात संस्था यांचे संबंध
 ई) सायबर माध्यम व जाहिरात

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

१०

- अ) जाहिरात क्षेत्राची भूमिका आणि कार्ये स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) Maslow च्या गरजांचा क्रम (Hierarchy) जाहिरात संप्रेषणाशी जोडून स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

१०

जाहिरात संस्थांचे प्रकार व कार्ये स्पष्ट करा. जाहिरात संस्था निवडताना कोणते निकष लक्षात घेतले पाहिजेत हे समजावून सांगा.

Seat No.	

Set **P**

**B.Voc Journalism (Semester - IV) (New/Old) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Introduction to Advertising (BVHCT0402)**

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.**08**

- 1) Which of the following is the first step in the AIDA model?
 - a) Interest
 - b) Desire
 - c) Attention
 - d) Action
- 2) DAGMAR stands for _____.
 - a) Determining Advertising Goals to Measure Advertising Results
 - b) Daily Advertising Guidelines for Market & Results
 - c) Design Advertising Goals & Measurable Advertising Reach
 - d) None of the above
- 3) Which medium is considered part of broadcast media?
 - a) Newspaper
 - b) Magazine
 - c) Television
 - d) Billboard
- 4) Who is responsible for creating advertising content?
 - a) Client
 - b) Ad agency
 - c) Distributor
 - d) Sponsor
- 5) Which of the following is a regulatory body for advertising in India?
 - a) TRAI
 - b) ASCI
 - c) BARC
 - d) PRCI
- 6) In Maslow's Hierarchy of Needs, the need for self-actualization is:
 - a) The basic need
 - b) The highest level need
 - c) A safety need
 - d) A social need
- 7) What is the major advantage of print media advertising?
 - a) High cost
 - b) Less attention
 - c) Wide reach and credibility
 - d) No feedback
- 8) An advertisement that aims to promote a brand across the globe is known as _____.
 - a) Local advertisement
 - b) Regional advertisement
 - c) National advertisement
 - d) International advertisement

Q.2 Write Short Notes. (Any Four) 12

- a) Growth and development of advertising in India
- b) AIDA Model
- c) Elements of print advertising
- d) Advertising and consumer welfare
- e) Client-agency relationship
- f) Cyber media as a medium for advertising

Q.3 Broad Question. (Any One) 10

- a) Explain the role and functions of advertising.

OR

- b) Discuss Maslow's Hierarchy Model in the context of advertising communication.

Q.4 Broad Question. 10

Explain the types and functions of advertising agencies. What criteria should be considered while selecting an ad agency?

Seat No.	

Set P

B. Voc. Journalism (सत्र – IV) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

Film Studies and Appreciation (BVST0401)

वार, दिनांक : मंगळवार, २१-०४-२०२६

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) चित्रपट निर्मितीचे कोणते टप्पे आहेत?
 - अ) प्री-प्रॉडक्शन, प्रॉडक्शन, पोस्ट-प्रॉडक्शन
 - ब) स्क्रीनप्ले, ध्वनी, संगीत
 - क) साहित्य, संकलन, दिग्दर्शन
 - ड) अभिनय, संवाद, संगीत
- २) अवांट-गार्ड चित्रपट शैली कशाला म्हणतात?
 - अ) पारंपरिक चित्रपट
 - ब) प्रयोगात्मक चित्रपट
 - क) चित्रपटातील संगीत
 - ड) हलके मनोरंजनात्मक चित्रपट
- ३) दस्तऐवजीकरण चित्रपटाचा इतिहास कसा आहे?
 - अ) १९५० च्या दशकात सुरु झाला
 - ब) १९४० च्या दशकात सुरु झाला
 - क) १९३० च्या दशकात सुरु झाला
 - ड) १९६० च्या दशकात सुरु झाला
- ४) सत्यजीत राय कोणते भारतीय चित्रपट दिग्दर्शक होते?
 - अ) पथेर पांचाली
 - ब) शोले
 - क) लगान
 - ड) तुमी हाऊस
- ५) ऑलिव्हर स्टोन कोणत्या प्रकारच्या चित्रपटांचा दिग्दर्शन करत होते?
 - अ) कॉमेडी
 - ब) ऐतिहासिक
 - क) संगीत
 - ड) साहसी
- ६) अल्फ्रेड हिचकॉक कोणत्या प्रकारातील चित्रपटांचा दिग्दर्शन करतो?
 - अ) ड्रामा
 - ब) थ्रिलर
 - क) रोमॅटिक
 - ड) कुटुंबीय

- ७) चित्रपटातील 'समक्रमण' म्हणजे काय?
 अ) कॅमेरा फोकस
 ब) ध्वनी आणि प्रतिमा यांचा संयोग
 क) रंगाचे वापर
 ड) संकलन
- ८) 'सिनेमाटोग्राफी' म्हणजे काय?
 अ) कॅमेरा शॉट्स, फ्रेमिंग आणि लाइटिंग
 ब) संपादन
 क) ध्वनी डिझाइन
 ड) अभिनय

प्र.२ लघुनिबंध लिहा. (कोणतेही चार) १२

- अ) चित्रपटाच्या 'प्री-प्रॉडक्शन' प्रक्रियेचे महत्त्व
 ब) 'अवांट-गार्ड' चित्रपट कलेचे उद्दिष्ट
 क) शिवाजी महाराज या ऐतिहासिक चित्रपटाचा प्रभाव
 ड) चित्रपटामध्ये ध्वनी आणि चित्र यांचा समन्वय कसा साधला जातो.
 इ) लोकप्रिय हिंदी चित्रपटातील संगीत आणि त्याची भूमिका
 ई) दीनानाथ मंगेशकर यांच्या योगदानाचे महत्त्व

प्र.३ विवेचनात्मक प्रश्न. (कोणतेही दोन) १०

- अ) चित्रपटाच्या तंत्रज्ञानाचा इतिहास आणि त्याच्या दिग्दर्शनावर प्रभाव, यावर चर्चा करा.
 ब) चित्रपट निर्माणाच्या टप्प्यांवर सखोल चर्चा करा. प्री-प्रॉडक्शन, प्रॉडक्शन आणि पोस्ट-प्रॉडक्शन.
 क) आंतरराष्ट्रीय स्तरावर चित्रपटांच्या कलेतील 'दिग्दर्शक' हे प्रमुख कसे ठरतात, यावर चर्चा करा. उदाहरणार्थ, अकीरा कुरोसावा, चार्ली चॅपलिन आणि अल्फ्रेड हिचकॉक यांचे कार्य.

प्र.४ विवेचनात्मक प्रश्न.

चित्रपटाच्या विविध शैली व प्रकारावर चर्चा करा. मुख्यतः 'रोमॅटिक', 'हॉरर', 'ड्रामा', 'अॅक्शन', 'साहसी' चित्रपटांचा प्रभाव आणि त्याच्या निर्मितीच्या तंत्रज्ञानाचे वैशिष्ट्य स्पष्ट करा.

१०

Seat No.	

Set **P**

**B.Voc Journalism (Semester - IV) (New/Old) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Film Studies and Appreciation (BVST0401)**

Day & Date: Tuesday, 21-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.**08**

- 1) What are the stages of film production?
 - a) Pre-production, Production, Post-production
 - b) Screenplay, Sound, Music
 - c) Literature, Compilation, Direction
 - d) Acting, Dialogue, Music
- 2) What is meant by the term 'Avant-garde cinema'?
 - a) Traditional films
 - b) Experimental films
 - c) Musical films
 - d) Light entertainment films
- 3) What is the history of documentary cinema?
 - a) Started in the 1950s
 - b) Started in the 1940s
 - c) Started in the 1930s
 - d) Started in the 1960s
- 4) Which of the following films was directed by Satyajit Ray?
 - a) *Pather Panchali*
 - b) *Sholay*
 - c) *Lagaan*
 - d) *Tumhi House*
- 5) Oliver Stone is known for directing which type of films?
 - a) Comedy
 - b) Historical
 - c) Musical
 - d) Adventure
- 6) Which genre of films did Alfred Hitchcock primarily direct?
 - a) Drama
 - b) Thriller
 - c) Romantic
 - d) Family
- 7) What does 'synchronization' in a film mean?
 - a) Camera focus
 - b) Combination of sound and image
 - c) Use of color
 - d) Editing
- 8) What does 'Cinematography' refer to?
 - a) Camera shots, framing, and lighting
 - b) Editing
 - c) Sound design
 - d) Acting

- Q.2 Write Short Notes. (Any Four)** **12**
- a) Importance of 'Pre-production' in film making
 - b) Objectives of 'Avant-garde' cinema
 - c) Influence of historical films like *Shivaji Maharaj*
 - d) Synchronization of sound and image in films
 - e) Role of music in popular Hindi cinema
 - f) Contribution of *Dinanath Mangeshkar* to Marathi cinema
- Q.3 Descriptive type questions. (Any Two)** **10**
- a) Discuss the technological evolution in film making and its impact on direction.
 - b) Discuss the various stages of film production: Pre-production, Production, and Post.
 - c) How do international filmmakers like Akira Kurosawa, Charles Chaplin, and Alfred Hitchcock influence cinema? Discuss their contributions.
- Q.4 Descriptive type question.** **10**
- Discuss the various genres and types of films. Specifically, elaborate on 'Romantic', 'Horror', 'Drama', 'Action', and 'Adventure' genres, their impact, and the technology used in their creation.

Seat No.	

Set P

B.Voc. Journalism (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Digital Journalism (BVHCT0501)

वार, दिनांक : शुक्रवार, १७-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) डिजिटल माध्यमांचे उद्दिष्ट काय आहे?
 - अ) लोकांना जागरूक करणे
 - ब) मनोरंजन करणे
 - क) शिक्षण देणे
 - ड) वरील सर्व
- २) आशय पत्रकारितेचे उद्दिष्ट काय आहे?
 - अ) माहिती प्रसारित करणे
 - ब) मनोरंजन करणे
 - क) शिक्षण देणे
 - ड) व्यवसाय करणे
- ३) यूट्यूबची स्थापना केव्हा झाली?
 - अ) २००५
 - ब) २००६
 - क) २००७
 - ड) २००८
- ४) डिजिटल मार्केटिंगचे मुख्य उद्दिष्ट काय आहे?
 - अ) उत्पादनांची विक्री वाढवणे
 - ब) उत्पादनांची जाहिरात करणे
 - क) ग्राहकांशी संवाद साधणे
 - ड) वरील सर्व
- ५) डिजिटल मार्केटिंगसाठी कोणत्या प्लॅटफॉर्म्सचा वापर केला जाऊ शकतो?
 - अ) फेसबुक
 - ब) ट्विटर
 - क) इंस्टाग्राम
 - ड) वरील सर्व
- ६) ब्लॉगसाठी कोणत्या प्लॅटफॉर्म्सचा वापर केला जाऊ शकतो?
 - अ) वर्डप्रेस
 - ब) ब्लॉगर
 - क) मीडियम
 - ड) वरील सर्व
- ७) ऑनलाईन जाहिरातचे मुख्य उद्दिष्ट काय आहे?
 - अ) उत्पादनांची विक्री वाढवणे
 - ब) उत्पादनांची जाहिरात करणे
 - क) ग्राहकांशी संवाद साधणे
 - ड) सर्व उपरोक्त

- ८) फेसबुक पोस्टची पोहोच वाढविण्याची सशुल्क सुविधा कोणती?
अ) पेड बुस्टिंग
ब) स्टोरीटेलिंग
क) चॅटिंग
ड) वरील सर्व

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
अ) डिजिटल माध्यमे
ब) ई-वृत्तपत्र
क) ऑनलाईन जाहिरात
ड) ब्लॉग
इ) बहुमाध्यम आशय
ई) सहभागी संस्कृती आणि समाज माध्यम
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
अ) माध्यमाच्या एकत्रिकरणाचे विविध घटक स्पष्ट करा.
किंवा
ब) फेक बातम्या म्हणजे काय? फेक बातम्यांचा समाज जीवनावर कोणता परिणाम होतो?
- प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०
महाराष्ट्र विधानसभा निवडणुकीत विविध राजकीय पक्षांनी डिजिटल मार्केटिंगचा वापर कसा केला हे स्पष्ट करा?

Seat No.	

Set **P**

**B. Voc. Journalism (Semester - V) (New) (CBCS) Examination:
March/April - 2026
Digital Journalism (BVHCT0501)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.**08**

- 1) What is the objective of digital media?
 - a) To make people aware
 - b) To entertain
 - c) To educate
 - d) All of the above
- 2) What is the objective of content journalism?
 - a) To disseminate information
 - b) To entertain
 - c) To educate
 - d) To do business
- 3) When was YouTube founded?
 - a) 2005
 - b) 2006
 - c) 2007
 - d) 2008
- 4) What is the main objective of digital marketing?
 - a) To increase sales of products
 - b) To promote products
 - c) To interact with customers
 - d) All of the above
- 5) Which platforms can be used for digital marketing?
 - a) Facebook
 - b) Twitter
 - c) Instagram
 - d) All of the above
- 6) Which platforms can be used for blogging?
 - a) WordPress
 - b) Blogger
 - c) Medium
 - d) All of the above
- 7) What is the main objective of online advertising?
 - a) Increasing sales of products
 - b) Promoting products
 - c) Communicating with customers
 - d) All of the above
- 8) What is the paid feature to increase the reach of Facebook posts?
 - a) Paid boosting
 - b) Storytelling
 - c) Chatting
 - d) All of the above

- Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12**
- a) Digital media
 - b) E-newspaper
 - c) Online advertising
 - d) Blog
 - e) Multimedia content
 - f) Participatory culture and social media
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Explain the various components of media convergence?
- OR**
- b) What is fake news, what is the impact of fake news on social life?
- Q.4 Answer the following question in detail. 10**
- Explain the various political parties used digital marketing in the Maharashtra assembly elections.

Seat No.	

Set P

B.Voc Journalism (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा:

मार्च/एप्रिल – २०२६

Communication and Mass Communication Theories (BVHCT0502)

वार, दिनांक : सोमवार, २०-०४-२०२६

कमाल गुण: ४०

वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) "मॅजिक बुलेट सिद्धांत" हे दुसऱ्या नावाने ओळखले जाते.
 - अ) हायपोडर्मिक नीडल सिद्धांत
 - ब) एजेंडा सेटिंग सिद्धांत
 - क) ज्ञान सिद्धांत
 - ड) सर्पिल मॉडेल
- २) लॅस्वेल मॉडेल खालील बाबींवर लक्ष केंद्रित करते.
 - अ) कोण काय, कुणाला, कशा परिणामांसह सांगतो
 - ब) मिडिया एक सांस्कृतिक शक्ती म्हणून
 - क) परस्पर अभिप्रेरणा
 - ड) सर्पिल संवाद
- ३) कोणता सिद्धांत दीर्घकालीन मिडिया प्रभावाशी संबंधित आहे?
 - अ) निवडक साठवण सिद्धांत
 - ब) संस्कृतीवर्धन सिद्धांत
 - क) दोन-चरणीय प्रवाह सिद्धांत
 - ड) आदर्श सिद्धांत
- ४) लिबर्टेरियन सिद्धांत कोणाचे समर्थन करते?
 - अ) सरकारद्वारे नियंत्रित मिडिया
 - ब) प्रसारमाध्यमांची स्वातंत्र्य
 - क) मिडिया समाजाच्या आवाजाचे कार्य
 - ड) विकासात्मक संवाद
- ५) बर्लो मॉडेल हे दुसऱ्या नावाने ओळखले जाते.
 - अ) SMCR मॉडेल
 - ब) रेषीय मॉडेल
 - क) परस्पर मॉडेल
 - ड) सर्पिल मॉडेल
- ६) निवडक धारणा यावर प्रभाव टाकतो.
 - अ) ज्ञानात्मक पूर्वग्रह
 - ब) गोंगाट
 - क) अभिप्रेरणा लूप्स
 - ड) बाह्य अडथळे

- ७) सामाजिक जबाबदारी सिद्धांत यावर जोर देतो.
 अ) मिडिया सरकारच्या मालकीचे असावे
 ब) मिडियाचे समाजावर उत्तरदायित्व
 क) सरकारचा सेंसरशिप
 ड) नफा-प्रेरित सामग्री
- ८) लोकशाही सहभागी सिद्धांत यावर जोर देतो.
 अ) केंद्रीकृत मिडिया नियंत्रण ब) सर्वसामान्य पातळीवरील संवाद
 क) मिडिया वस्तुवादीकरण ड) सांस्कृतिक साम्राजवाद

- प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) १२
 अ) ज्ञान सिद्धांत
 ब) मॅजिक बुलेट सिद्धांत
 क) लॅस्वेल मॉडेल
 ड) सामाजिक जबाबदारी सिद्धांत
 इ) सर्पिल मॉडेल
 ई) संस्कृतीवर्धन सिद्धांत
- प्र.३ वर्णनात्मक प्रश्न. (कोणताही एक) १०
 अ) आदर्श सिद्धांतांची स्पष्टता आणि योग्य उदाहरणांसह स्पष्टीकरण करा.
 किंवा
 ब) जनसंवादातील ऐजेंडा सेटिंग सिद्धांताची मुख्य वैशिष्ट्ये चर्चा करा.
- प्र.४ वर्णनात्मक प्रश्न. १०
 प्रिंट मिडियामध्ये गेट कीपर सिद्धांताची भूमिका सविस्तर चर्चा करा.

Seat No.	

Set **P**

**B.Voc Journalism (Semester - V) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026**

Communication and Mass Communication Theories (BVHCT0502)

Day & Date: Monday, 20-04-2026

Max. Marks: 40

Time: 11:00 AM To 01:00 PM

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

08

- 1) The “magic bullet theory” is also known as _____.
 a) Hypodermic Needle Theory b) Agenda Setting Theory
 c) Cognitive Theory d) Spiral Model

- 2) Lasswell’s Model focuses on _____.
 a) Who says what to whom with what effect
 b) Media as a cultural force
 c) Interactive feedback
 d) Spiral communication

- 3) Which theory is associated with long-term media influence?
 a) Selective Retention Theory b) Cultivation Theory
 c) Two-Step Flow Theory d) Normative Theory

- 4) The Libertarian Theory advocates _____.
 a) Media controlled by government
 b) Freedom of press
 c) Media serving as a public voice
 d) Development communication

- 5) Berlo’s Model is also known as _____.
 a) SMCR Model b) Linear Model
 c) Interactive Model d) Spiral Model

- 6) Selective Perception is influenced by _____.
 a) Cognitive biases b) Noise
 c) Feedback loops d) External barriers

- 7) The Social Responsibility Theory emphasizes _____.
 a) State ownership of media
 b) Media accountability to society
 c) Government censorship
 d) Profit-driven content

- 8) The Democratic Participant Theory advocates for _____.
a) Centralized media control b) Grassroots communication
c) Media commodification d) Cultural imperialism

Q.2 Write Short Notes. (Any Four) 12

- a) Cognitive Theory
- b) Magic Bullet Theory
- c) Lasswell's Model
- d) Social Responsibility Theory
- e) Spiral Model
- f) Cultivation Theory

Q.3 Descriptive type questions. (Any One) 10

- a) Explain the Normative Theories with suitable examples.
- OR**
- b) Discuss the key features of Agenda Setting Theory in mass communication.

Q.4 Descriptive type questions. 10

Discuss the role of gate keeper theory in print media.

- ८) प्रशासनाचा सामान्य सिद्धांत ---- ची अभिव्यक्ती आहे.
 अ) फ्रेडरिक डब्ल्यू टेलर ब) हेन्री फेयोल
 क) रॉबर्ट ओवेन ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- अ) मध्यम आकाराच्या वर्तमानपत्रांना सामोरे जाणाऱ्या मुख्य व्यवस्थापनाच्या समस्या काय आहेत?
 ब) माध्यम आणि संवाद नियंत्रित करण्यासाठी भारतातील दूरसंचार नियामक प्राधिकरण (टीआरएआय) ची भूमिका स्पष्ट करा.
 क) व्यवस्थापनात नियोजनाची प्रक्रिया आणि महत्त्व स्पष्ट करा.
 ड) व्यवस्थापन म्हणजे काय आणि माध्यम संस्थांमध्ये ते महत्त्वाचे का आहे?
 इ) सिनेमाच्या संस्थात्मक रचनेची आणि तिच्या मुख्य घटकांची स्पष्ट करा.
 ई) समूह मालकी म्हणजे काय, आणि ती माध्यम उद्योगावर कसा प्रभाव टाकते?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) व्यवस्थापनाची तत्त्वे स्पष्ट करा आणि ती संस्थात्मक कार्यप्रणाली सुधारण्यासाठी कशी मदत करतात ते सविस्तर स्पष्ट करा.
किंवा
 ब) माध्यमांचे अर्थशास्त्र, उत्पन्ननिर्मिती आणि खर्च व्यवस्थापनासह स्पष्ट करा.

प्र.४ वृत्तपत्राची संस्थात्मक रचना आणि त्याचे मुख्य विभाग स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set	P

**B.Voc Journalism (Semester - V) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Media Industry Management (BVSCT0501)**

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

- 1) _____ entails transporting or screening the messages to the media audiences.

a) Purchase	b) Distribution
c) Sale	d) None of these

- 2) Broadcasting started in India in _____.

a) 1924	b) 1927
c) 1930	d) 1936

- 3) Chain ownership in India applies mostly to _____.

a) newspapers	b) TV
c) radio	d) new media

- 4) _____ integration refers to a Media Company having a presence across different media segments.

a) Vertical	b) Horizontal
c) Both	d) None of these

- 5) According to Mary Parker, _____ is an art of getting things done through others.

a) Job	b) Behaviour
c) Management	d) None of these

- 6) _____ is about grouping of jobs.

a) organizing	b) directing
c) planning	d) controlling

- 7) Management satisfies _____ characteristics of a profession.

a) few	b) many
c) all	d) zero

- 8) General theory of administration is the expression of _____.

a) Fredrick W. Taylor	b) Henry Fayol
c) Robert Owen	d) None of these

- Q.2 Write short answers. (Any Four)** **12**
- a) What are the key management challenges faced by medium-sized newspapers?
 - b) Explain the role of the Telecom Regulatory Authority of India (TRAI) in regulating media and communications.
 - c) Describe the process and importance of planning in management.
 - d) What is management and why is it important in media organizations?
 - e) Explain the organizational structure of the film industry and its key components.
 - f) What is conglomerate ownership, and how does it affect the media industry?
- Q.3 Answer the following question in detail. (Any One)** **10**
- a) Describe the principles of management and explain how they contribute to effective organizational functioning.
- OR**
- b) Explain the economics of media, including revenue generation and cost management.
- Q.4 Answer the following question in detail.** **10**
- Describe the organizational structure of a newspaper and its key departments.

Seat No.	

Set P

B.Voc Journalism (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Mobile Journalism (BVHCT0601)

वार, दिनांक: गुरुवार, १६-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) मोबाईल पत्रकारितेच्या विकासात कोणत्या तंत्रज्ञानाचा महत्त्वाचा वाटा आहे?
 - अ) फक्त टेलिफोन
 - ब) इंटरनेट, स्मार्टफोन आणि सोशल मीडिया
 - क) फक्त रेडिओ तंत्रज्ञान
 - ड) फक्त प्रिंटिंग तंत्रज्ञान
- २) मोबाईल पत्रकारितेने कोणत्या पारंपारिक माध्यमांना आव्हान दिले?
 - अ) फक्त वृत्तपत्रे
 - ब) फक्त टीव्ही
 - क) वृत्तपत्रे आणि टीव्ही
 - ड) रेडिओ
- ३) मोबाईल पत्रकारितेने कोणत्या नवीन कथा सांगण्याच्या पद्धतींना जन्म दिला?
 - अ) फक्त लेख
 - ब) फक्त व्हिडिओ
 - क) मल्टीमीडिया स्टोरीटेलिंग
 - ड) फक्त ऑडिओ
- ४) कोणत्या सोशल मीडिया प्लॅटफॉर्मने मोबाईल पत्रकारितेला प्रोत्साहन दिले?
 - अ) फक्त फेसबुक
 - ब) फक्त ट्विटर
 - क) फेसबुक, ट्विटर, यूट्यूब
 - ड) फक्त इंस्टाग्राम
- ५) 'सिटीझन जर्नालिझम' (Citizen Journalism) चा विकास कशामुळे झाला?
 - अ) वृत्तपत्रांच्या वाढत्या किंमतीमुळे
 - ब) मोबाईल पत्रकारितेच्या प्रसारामुळे
 - क) टीव्ही चॅनेल्सवरील बातम्यांच्या कमतरतेमुळे
 - ड) रेडिओवरील कार्यक्रमांमुळे
- ६) मोबाईल पत्रकारितेत डेटा विश्लेषण करण्यासाठी कोणते टूल्स वापरले जातात?
 - अ) फक्त एक्सेल
 - ब) गूगल अॅनालिटिक्स
 - क) वर्डप्रेस
 - ड) फेसबुक

- ७) मोबाईल पत्रकारितेत जीपीएसचा (GPS) वापर कशासाठी केला जातो?
 अ) फक्त नकाशे पाहण्यासाठी
 ब) बातमीचे ठिकाण निश्चित करण्यासाठी
 क) फोटो फिल्टर करण्यासाठी
 ड) व्हिडिओ एडिटिंगसाठी
- ८) मोबाईल पत्रकारितेतील प्रभावी आशय लेखनासाठी काय आवश्यक आहे?
 अ) फक्त चांगली भाषा
 ब) फक्त अचूक माहिती
 क) आकर्षक मांडणी, अचूक माहिती आणि वाचकांशी संवाद साधण्याची क्षमता
 ड) फक्त व्हिडिओ आणि फोटो

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

१२

- अ) नागरिक पत्रकारिता
 ब) स्मार्ट फोन हा बहुविध माध्यम
 क) मोबाईल पत्रकारितेमधील ५ सी
 ड) बातमी शेअर करणे
 इ) मोबाईल पत्रकारिता आशय
 ई) मुलाखत

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

- अ) मोबाईल पत्रकारितेची उदय, वैशिष्ट्ये, भविष्यातील ट्रेंड्स कोणते?
 किंवा
 ब) लाइव्ह स्ट्रीमिंगचा मोबाईल पत्रकारितेत कसा उपयोग होतो?

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

मोबाईल रिपोर्टिंगचे कोणती साधने आवश्यक आहेत? मोबाईल रिपोर्टिंगचे वैशिष्ट्ये सांगा.

१०

Seat No.	

Set **P**

**B.Voc Journalism (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Mobile Journalism (BVHCT0601)**

Day & Date: Thursday, 16-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

- 1) Which technology has played a significant role in the development of mobile journalism?
 - a) Only telephone
 - b) Internet, smartphones and social media
 - c) Only radio technology
 - d) Only printing technology

- 2) Which traditional media did mobile journalism challenge?
 - a) Only newspapers
 - b) Only TV
 - c) Newspapers and TV
 - d) Radio

- 3) Which new storytelling methods did mobile journalism give rise to?
 - a) Only articles
 - b) Only videos
 - c) Multimedia storytelling
 - d) Only audio

- 4) Which social media platforms encouraged mobile journalism?
 - a) Only Facebook
 - b) Only Twitter
 - c) Facebook, Twitter, YouTube
 - d) Only Instagram

- 5) What led to the development of 'Citizen Journalism'?
 - a) Due to the increasing cost of newspapers
 - b) Due to the spread of mobile journalism
 - c) Due to the scarcity of news on TV channels
 - d) Due to programs on radio

- 6) What tools are used to analyze data in mobile journalism?
 - a) Excel only
 - b) Google Analytics
 - c) WordPress
 - d) Facebook

- 7) What is GPS used for in mobile journalism?
 - a) Only for viewing maps
 - b) To determine the location of the news
 - c) To filter photos
 - d) For video editing

- 8)** What is required for writing effective content in mobile journalism?
- a) Only good language
 - b) Only accurate information
 - c) Attractive layout, accurate information and ability to communicate with the readers
 - d) Only videos and photos

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12

- a) Citizen journalism
- b) Smart phone as a multi-media
- c) 5 Cs in mobile journalism
- d) Sharing news
- e) Mobile journalism content
- f) Interview

Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10

- a) What are the emergence, characteristics, future trends of mobile journalism?

OR

- b) How is live streaming used in mobile journalism?

Q.4 Answer the following question in detail. 10

What are the tools required for mobile reporting? State the features of mobile reporting.

Seat No.	

Set	P

B.Voc Journalism (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Social Issues and Media (BVHCT0602)

वार, दिनांक : शनिवार, १८-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८
- १) खालीलपैकी कोण १९ व्या शतकातील भारतीय समाजसुधारक नव्हते?
अ) ईश्वरचंद्र विद्यासागर ब) स्वामी विवेकानंद
क) रवींद्रनाथ टागोर ड) राजा राममोहन रॉय
- २) आधुनिकतेचा मुख्य आधार कोणता आहे?
अ) पारंपारिक मूल्ये ब) तांत्रिक मागासलेपणा
क) वैज्ञानिक दृष्टीकोन ड) अंधश्रध्दा
- ३) भारतातील नागरी समस्यांचे मुख्य कारण कोणते?
अ) ग्रामीण भागातील रोजगार
ब) कार्यक्षम वाहतूक
क) लोकसंख्येचा विस्फोट आणि नियोजनाचा अभाव
ड) वनसंवर्धन
- ४) खालीलपैकी कोणता शब्द डाव्या विचारसरणीच्या अतिरेकाशी संबंधित आहे?
अ) साम्प्रदायिकता ब) स्त्रीवाद
क) नक्षलवाद ड) स्थलांतर
- ५) "माहिती गरीब" व्यक्ती कोणाला म्हणतात?
अ) ज्यांच्याकडे भरपूर माहिती असते
ब) ज्यांना डिजिटल माहिती मिळण्याची सुविधा नाही
क) ज्यांच्याकडे संगणक असतो
ड) जे व्हायरल व्हिडिओ बनवतात

Seat No.	

Set	P

**B.Voc Journalism (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Social Issues and Media (BVHCT0602)**

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
Time: 11:00 AM To 01:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.

08

- 1) Who among the following was NOT a 19th-century Indian social reformer?
 - a) Ishwar Chandra Vidyasagar
 - b) Swami Vivekananda
 - c) Rabindranath Tagore
 - d) Raja Ram Mohan Roy

- 2) Modernism mainly supports:
 - a) Traditional values
 - b) Technological backwardness
 - c) Rationality and scientific approach
 - d) Superstition

- 3) Which of the following is a cause of urban issues in India?
 - a) High rural employment
 - b) Efficient transport
 - c) Overpopulation and poor planning
 - d) Forest conservation

- 4) Which term is associated with left-wing extremism in India?

a) Communalism	b) Feminism
c) Naxalism	d) Migration

- 5) The term “Information Poor” refers to:
 - a) People with too much information
 - b) People lacking access to useful digital data
 - c) People owning computers
 - d) People making viral videos

- 6) Caste conflicts are primarily based on:
 - a) Political parties
 - b) Linguistic barriers
 - c) Hierarchical social divisions
 - d) Environmental policies

- 7) Feminism is concerned with:
- a) Men's rights
 - b) Equal rights for women
 - c) Environmental safety
 - d) Scientific research
- 8) Which is a global environmental concern?
- a) Currency inflation
 - b) Overfishing
 - c) Urban gardening
 - d) Road Safety

Q.2 Write Short Notes. (Any Four) 12

- a) Feminism in Indian society
- b) Information Rich vs. Information Poor
- c) Environmental Issues and Media
- d) Unemployment as a social issue
- e) Nation-State and Nationalism
- f) Religious Conflicts

Q.3 Answer the following question. (Descriptive Type Question) 10
(Any One)

- a) Describe how media acts as a watchdog in addressing national issues like poverty, migration, and malnutrition.

OR

- b) Write a critical note on the role of technology in bridging or widening the digital divide in India.

Q.4 Broad Question. 10

Discuss the significance of media laws and the Indian Constitution in the context of reporting sensitive social issues like communalism, casteism, and terrorism. How can responsible journalism contribute to democracy?

Seat No.	

Set	P

B.Voc Journalism (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा:
मार्च/एप्रिल – २०२६
Media Law & Ethics (BVST0601)

वार, दिनांक: मंगळवार, २१-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०८

- १) प्रसार भारतीचे अध्यक्ष ——— आहेत.
अ) विभा गुप्ता
ब) जी. एन. रे
क) मृणाल पांडे
ड) नवनीत सेहगल
- २) श्रमिक पत्रकार कायदा ——— साली अस्तित्वात आला.
अ) १९६३
ब) १९५५
क) १९९८
ड) १९९७
- ३) ——— अन्वये संसदेत भाषण स्वातंत्र्याचे रक्षण केले जाते.
अ) कलम २२१
ब) कलम ३१२
क) कलम १०५
ड) यापैकी नाही
- ४) सकाळ वृत्तपत्राने ——— ला सर्वोच्च न्यायालयात आव्हान दिले.
अ) श्रमिक पत्रकार कायदा
ब) आवश्यक वस्तू कायदा
क) किंमत व पृष्ठे कायदा
ड) यापैकी नाही
- ५) 'समाजवादी' हा शब्द भारतीय घटनेच्या प्रास्ताविकामध्ये ——— अन्वये समाविष्ट करण्यात आला.
अ) बेचाळीसावी घटनादुरुस्ती
ब) चौरेचाळीसावी घटनादुरुस्ती
क) पंचेचाळीसावी घटनादुरुस्ती
ड) यापैकी नाही
- ६) न्यायालयीन अवमान प्रकरणी कृती करण्याची मुदत ——— इतकी आहे.
अ) चार वर्षे
ब) तीन वर्षे
क) दोन वर्षे
ड) एक वर्ष
- ७) प्रसार भारती कायदा ——— रोजी अस्तित्वात आला.
अ) २० नोव्हेंबर १९९९
ब) १२ सप्टेंबर १९९०
क) २३ नोव्हेंबर १९९७
ड) १२ सप्टेंबर १९९५

- ८) माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ केवळ ——— ला लागू होतो.
 अ) सार्वजनिक प्राधिकरण ब) नागरी प्राधिकरण
 क) खाजगी प्राधिकरण ड) यापैकी नाही.

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

- अ) भारतीय सर्वोच्च न्यायालयाची रचना आणि कार्यप्रणाली स्पष्ट करा.
 ब) राज्यसभा (राज्यांच्या सभेची) भूमिका आणि कार्य स्पष्ट करा.
 क) मानवी हक्कांचे कायदे आणि त्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 ड) मूलभूत अधिकार आणि भारतीय संविधानामध्ये त्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 इ) भारतीय संविधानाची प्रास्ताविका आणि त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 ई) सायबर कायद्याची गरज का आहे? आधुनिक जगात त्याची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

- अ) विविध उदाहरणे देऊन भारतातील माध्यम स्वातंत्र्याच्या खऱ्या स्थितीबाबत विवेचक मूल्यमापन करा.

किंवा

- ब) मुद्रणाधिकार म्हणजे काय? मुद्रणाधिकाराशी संबंधित तरतुदी स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०

- भारतीय राज्यघटनेनुसार भारतीय नागरिकांची मूलभूत कर्तव्ये कोणती आहेत?

- Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12**
- a) Describe the structure and functioning of the Supreme Court of India.
 - b) Explain the role and function of the Council of States (Rajya Sabha).
 - c) Explain the laws that protect human rights and their significance.
 - d) Explain the concept of fundamental rights and their importance in the Indian Constitution.
 - e) Describe the Preamble of the Indian Constitution and its significance.
 - f) Why is cyber law necessary? Explain its role in the modern world.
- Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) 10**
- a) Critically examine the true status of media freedom in India, with the help of various examples.
- OR**
- b) What is copyright? Explain the provisions related to copyright.
- Q.4 Answer the following question in detail. 10**
- According to the Indian Constitution, what are the fundamental duties of Indian citizens?